

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

<p>PRENUMERATA KWARTALNA 7.50 ZŁOTYCH. OD 6 EGZEMPLARZY 6.25 Zł. NUMER POJEDYNCZY 60 GROSZY. KONTO CZEKOWE w P. K. O. 52.020 Nr KONTA ROZRACHUNKOWEGO W URZ. P.-T. WARSZAWA I — 276.</p>	<p>REDAKCJA I ADMINISTRACJA WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA 81a TELEFONY: REDAKCJI 9-66-06. ADMINISTRACJI 9-61-92. — Redakcja rękopisów nadesłanych nie zwraca.</p>	<p>Ceny ogłoszeń: Stroga w tekście: 350 zł., $\frac{1}{2}$ — str. 175 zł., $\frac{1}{4}$ str. 87 zł 50 gr. Poza tekstem za str. 250 zł., $\frac{1}{2}$ str. 125 zł., $\frac{1}{4}$ str. 62 zł. 50 gr. Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia instytucyj komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji) za str. 120 zł., $\frac{1}{2}$ str. 60 zł., $\frac{1}{4}$ str. 30 zł.</p>
--	---	---

Redaktor — Franciszek Branny

ROK XX.

WARSZAWA, 8 MAJA 1938 r.

nr 19

TREŚĆ nr 19. Pomoc samorządu terytorialnego w akcji przysposobienia oświatowego przedpoborowych — *Inż. Włodzimierz Kochanowski*. Wobec nadwyżek budżetowych — *W. G.* Łączenie gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych przy komasacji gmin — *L. M.* Co piszą inni: „Rewizja w samorządach“ — *A.* Sprawy bieżące. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Wydawnictwa nadesłane.

Pomoc samorządu terytorialnego w akcji przysposobienia oświatowego przedpoborowych

Rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 24 lutego 1937 w przedmiocie kształcenia przedpoborowych wkłada na samorząd obowiązek sprawdzania wiadomości i stanu wykształcenia u przedpoborowych, rejestrowanych przy pierwszej i drugiej rejestracji.

To sprawdzanie stanu wykształcenia oraz egzaminy przeprowadzane, na pewnych terenach bardzo skrupulatnie, wykazały, iż oprócz kompletnych analfabetów znajduje się bardzo poważny odsetek tzw. powrotnych analfabetów, którzy wprawdzie do szkoły chodzili, jednak po kilku latach absolutnej absencji w jakichkolwiek formach pracy oświatowej pozaszkolnej i w całkowitym oderwaniu od życiowej konieczności korzystania z książek, czasopism lub gazet, nie trzymając pióra w ręku od lat, — zapomnieli wszystko to, co z takim nakładem pracy i środków finansowych starano się im dać w szkole powszechnej.

Pojęcie półanalfabetyzmu okazało się również bardzo rozciąglą i trudnym do ustalenia pojęciem.

Między analfabetami, a tymi, którzy mają zupełnie wystarczające wiadomości, istnieje cała skala form przejściowych. Np. okazuje się, iż wielu przedpoborowych umiało dość dobrze czytać, natomiast w pisaniu i w zakresie wiedzy o Polsce ciż sami wykazywali całkowity brak elementarnych wiadomości. I jak tu znaleźć kryterium, określające półanalfabety?

Podobne spostrzeżenia poczyniono i na terenie woj. pomorskiego, choć zdawało się, iż tu szkolnictwo powszechne dawało gwarancję dostatecznego

przygotowania młodzieży w zakresie podstawowych przedmiotów nauki w ramach programu szkoły powszechnej.

Ponieważ równocześnie i hasło obrony narodowej na Pomorzu, ze względu na specyficzne warunki geopolityczne, narzucało nieodparcie konieczność podjęcia jakiejś poważniejszej formy działania zbiorowego w zakresie realizacji potrzeby dozbrojenia moralnego społeczeństwa, więc w związku z tym wysunięto tu sprawę kształcenia młodzieży przedpoborowej, jako jedno z ogniw tego działania.

Wysunęła się alternatywa: 1) albo podjęcie szeroko zakrojonej akcji, która by objęła nie tylko analfabetów i półanalfabetów, ale wszystkich w ogóle przedpoborowych z uwagi na konieczność dania wszystkim przedpoborowym obok wiedzy również i elementów psychiczno - moralnego przygotowania do służby wojskowej, 2) albo ograniczenie się tylko do doksztalcenia najsłabszego elementu, o którym wspomniane rozporządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych mówi, iż doksztalcenia potrzebują.

Dzięki ścisłej współpracy, istniejącej między władzami szkolnymi, władzami samorządu terytorialnego, administracji ogólnej i wojska, przeważała koncepcja pierwsza.

Chodziło bowiem organizatorom o efekt powszechnej i sprawnej akcji, która w oczach społeczeństwa pomorskiego zyskała by popularność, jako akcja związana bezpośrednio z realizacją hasła obrony narodowej. Tak szeroko zakrojona akcja wymagała jednak poważnych funduszy ze strony samorządu. Muszę zaznaczyć, iż stan finansowy samorządu

dów gminnych i powiatowych na Pomorzu nie był zbyt pomyślny ze względu na dwa ostatnie nieurodzajne lata (susza w r. ubiegłym), które zmniejszyły wpływy budżetowe.

Poza tym samorządy nie były przygotowane do podjęcia niespodziewanych wydatków, związanych z koniecznością zaopatrzenia przeszło tysiąca kursów dla przedpoborowych. Tym bardziej, iż niejednokrotnie w ogóle w budżetach niektórych gmin brakowało wystarczających sum na oświatę pozaszkolną, a na kursy dokształcające w szczególności.

Pomimo tych wszystkich trudności akcję powszechnego kształcenia młodzieży podjęto w listopadzie ub. roku na całym Pomorzu. Akcję rozpoczęto w formie gminnych inauguracyj pracy, gdzie zebraną młodzież wezwano do spełnienia obywatelskiego obowiązku sposobienia się do służby wojskowej przez uczęszczanie na kursy dwa razy w tygodniu. Dzięki temu, iż w akcji wzięli udział osobiście przedstawiciele samorządu terytorialnego oraz oficerowie, delegowani przez najbliższe garnizony, jako też cały aparat pracowników oświatowych i delegaci władz szkolnych, — praca zyskała od razu odpowiedni aurytet.

Przedpoborowi powołani do zaszczytnej służby oświatowej zostali przydzieleni według gromad do swoich najbliższych szkół na kursy „przysposobienia oświatowego przedpoborowych do obrony narodowej”. Pracę prowadzono do końca marca br., przeprowadzając w tym prawie pięciomiesięcznym okresie po 75 godzin nauki oraz wychowania fizycznego.

Dzięki współpracy samorządu, szczególnie ze strony gmin wiejskich, frekwencja uczęszczających wyniosła przez cały czas od 80% — 100% wezwanych do dokształcania się.

Zorganizowano 1014 kursów o łącznej liczbie 22840 przedpoborowych roczników 1917, 1918 i 1919.

W pracy tej wzięło udział 1929 nauczycieli szkół powszechnych, 58 nauczycieli szkół średnich i zawodowych, innych pracowników społecznych 190, księży 119.

Poza tym każdy kurs miał instruktora, prowadzącego elementy musztry bez broni i ogólnego wyszkolenia w zewnętrznych formach wojskowych, jak meldowanie się itp.

Obecnie po podsumowaniu wyników jednorocznej pracy nieodparcie nasuwa się przekonanie, iż w ręku samorządu leży dużo możliwości w zakresie podniesienia wartości obywatelskiej i moralnej przedpoborowych i że przy dobrej organizacji pracy nad dokształcaniem przedpoborowych można osiągnąć naprawdę imponujące rezultaty.

Trzeba przyznać, iż wkład i wysiłek samorządu w akcji przysposobienia oświatowego przedpoborowych na Pomorzu były naprawdę duże. Samorządy powiatowe i gminne pokryły potrzeby rzeczowe kursów, zakupując dla dużej części kursów lampy, dostarczając nafty, zeszytów, atramentu, kredy i opału na dodatkowe ogrzewanie sal szkolnych w dniach zajęć.

Nauczycielstwo, widząc współpracę i pozytywną pomoc samorządu, wydobyło ze siebie maksimum wysiłku, prowadząc zajęcia w salach ogrzanych, oświe-

tlonych, posiadając przy tym minimalną, ale wystarczającą ilość podręczników (podręczniki dostarczyło Min. W. R. i O. P.).

Trzeba podkreślić, iż rola samorządu nie ograniczyła się na Pomorzu wyłącznie do finansowania wspomnianej akcji; — samorząd wziął na siebie obowiązek tworzenia opinii publicznej i wywierania moralnego nacisku na tych wszystkich, którzy od ucześnieństwa na kursy chcieli się uchylać. — Znamienne jest, iż najczęściej chcieli się uchylać od nauki jednostki, najbardziej dokształcenia potrzebujące tj. kompletni analfabeci, a czasem półanalfabeci.

Dziś po pierwszym roku pracy można stwierdzić, iż oświata pozaszkolna, bazowana w głównej mierze na opiece oświatowo-wychowawczej wśród młodzieży przedpoborowej, zyskuje konkretną przydatność życiową i jednocześnie wchodzi w służbę idei obrony narodowej.

Równoległe z dokształcaniem ogólnym przedpoborowych wysuwa się możliwość wprowadzenia prac o charakterze elementów wychowania fizycznego, musztry, dyscypliny, a nawet zewnętrznych form wojskowych. Poza tym możliwe jest uzupełnienie tak ujętej pracy nad przedpoborowymi akcją przysposobienia rolniczego, zajęć świetlicowych oraz czytelnictwa. Tą drogą można wciągnąć całą młodzież przedpoborową do konkretnej pracy społeczno-wychowawczej, która nie przeszkodziła by jej w należeniu poza tym do istniejących organizacji młodzieżowych. Chodzi zaś przede wszystkim o olbrzymią masę młodzieży niezorganizowanej, która, nie będąc ujęta w jakiegokolwiek bądź formy oddziaływania kulturalno-oświatowego, zdana jest na powrotny analfabetyzm książkowy i obywatelski. Jak widzimy więc sprawa dokształcania młodzieży przedpoborowej może być rozwiązana skutecznie w ramach oświaty pozaszkolnej, tak jak to się stało na Pomorzu.

W tej wdzięcznej i pożytecznej pracy wypada jednak dla samorządu bardzo odpowiedzialna rola w zakresie bezpośredniej współpracy w organizacji pracy oraz w zakresie finansowania placówek dokształcania przedpoborowych, jak również pod względem czuwania nad dobrą frekwencją przedpoborowych na kursach.

Samorządy powiatowe i gminne w woj. pomorskim zadania te spełniły w zupełności w ostatnim roku oświatowym.

W roku przyszłym akcja staje się jeszcze bardziej ułatwioną, dzięki zwiększeniu w budżetach samorządowych sum, przeznaczonych specjalnie na akcję dokształcania przedpoborowych w granicach od 30 — 50 zł na każdy kurs.

Ponieważ w roku przyszłym przewiduje się w związku z powiększeniem się województwa około 1.500 kursów i około 40.000 przedpoborowych uczestników tych kursów, więc samorząd terytorialny na Pomorzu wyda na akcję około 60.000 zł. Suma ta w przeliczeniu na jednego przedpoborowego obciąży samorząd wydatkiem 1.50 zł na koszty dokształcania jednego przedpoborowego.

Jak wiadomo, Min. W. R. i O. P. już obecnie bierze na siebie sprawę opłacania nauczycielstwa za pracę na kursach dla przedpoborowych (w woj. wschod-

nich). Reasumując więc niniejsze uwagi, muszę zaznaczyć, iż powszechne dokształcanie przedpoborowych zyskuje coraz większą popularność i kieruje oświatę pozaszkolną na nowe racjonalne tory. Samo-

rząd w pracy tej może i powinien odegrać poważną i odpowiedzialną rolę.

Inż. Włodzimierz Kochanowski.

Wobec nadwyżek budżetowych

Koła kierownicze związków samorządowych spotykają się z nowym, od dawna niespotykanym w swej gospodarce zjawiskiem — nadwyżką budżetową.

W ciągu szeregu lat deflacji budżety stale się kurczyły, a wykonania budżetów były często po stronie dochodów mniejsze niż preliminowane.

Zjawiskiem codziennym prawie, którego uniknąć potrafiliby tylko bardzo doświadczeni gospodarze, był deficyt.

Otóż zamknięcia roku 1936/37 dają już w wielu związkach nadwyżki. Rok 37/38 uczeni to zjawiski powszechniejszym.

Trzeba więc, wobec tej zmiany sytuacji, zmienić praktykę związków samorządowych.

Co robiły, a właściwie co musiały robić samorzady wobec stałego zmniejszania się dochodów?

Redukowały wydatki, oszczędzały, zmniejszały zakres działania.

Co mają robić teraz wobec zwiększania się dochodów ponad preliminowane sumy, czego rezultatem powinna być nadwyżka?

Czy może mają samorzady skończyć z oszczędzaniem, zacząć zwiększać wydatki, rozpoczynać nowe akcje?

Bez wątpienia — nie!

Wprawdzie wymogi życia w wielu wypadkach tam, gdzie z konieczności przekreślono pokrycie najistotniejszej potrzeby, nakażą ponownie powrót odpowiedzialnej pozycji do budżetu, ale celem świadomej polityki samorządu w okresie poprawy koniunktury winno być co innego — u p ł y n n i e n i e s w e j g o s p o d a r k i.

To, co zresztą robi każdy organizm gospodarczy, który chce się uodpornić dla dalszej walki o byt.

Prowadzenie podobnej polityki nie będzie łatwym, potrzeby życia zbiorowego ze wszystkich stron będą wołać o zaspokojenie.

Jednak byłoby krótkowidzstwem kilka czy kilkunastutysięczną nadwyżkę, którą da zamknięcie roku 37/38, zużyć na zaspokojenie jednej jakiejś chwilowej potrzeby.

Samorzady przede wszystkim winny zużyć nadwyżki na utworzenie funduszu obrotowego!

Czy to naprawdę takie ważne?

Wszyscy ci, którzy gospodarzyli od 1929 roku, wiedzą dobrze, co znaczy gospodarka bez pieniędzy, kiedy się nie wie, czy na pierwszego będzie można wypłacić pensje, gdy bieżące drobne nawet zakupy robi się na kredyt, gdy nie można w najodpowiedniejszym czasie porobić zapasów kamienia, materiałów budowlanych itp. i zwieść je kiedy jest najtaniej i najdogodniej.

Otóż czas jest obecnie odpowiedni, aby skończyć z tą gospodarką z dnia na dzień, gospodarką na

kredyt, z niepewnością, co wpłynie do kasy jutro — jednym słowem z tymi warunkami, uniemożliwiającymi spokojną, tanią i planową pracę według budżetu w okresie całorocznym.

Kapitał obrotowy, prawdziwie płynny, równy mniej więcej trzymiesięcznym wydatkom budżetowym, — to pierwszy i najrzetelniejszy gwarant dobrej gospodarki samorządowej, dobrego imienia samorządu i jego wypłacalności.

Wszystkim, którzy od wielu lat pracują w samorządzie, czy z samorządem, jest bardzo dobrze wiadomym, ile przepłaca każdy ten związek, który słygnie z niewypłacalności i niedotrzymywania przyjętych zobowiązań.

Przedsiębiorcy, dostawcy muszą, pracując z nim, doliczać odpowiedni procent za zwłokę, za ryzyko oraz za szereg kłopotów i wydatków, jakie powoduje każdy niesolidny klient.

Każdy z samorządowców wie dobrze, ile trudności, tylko przez swą niepunktualność w regulowaniu należności stwarzają związki samorządowe nawet swoim własnym instytucjom, które są założone przez samorzady i pracują dla samorządów np. jak Zrzeszenie Gospodarcze Samorządu Terytorialnego lub Samorządowy Instytut Wydawniczy.

Rozwój tych instytucji, pomyślanych dobrze, o solidnym kapitale zakładowym byłby daleko szybszy, gdyby... nie te kredyty, które samowolnie zaciągają związki u nich, nie płacąc w terminie należności, zmuszając je przez to do szukania na kredyt kapitałów obrotowych, do płacenia niepotrzebnych procentów, uniemożliwiając dokonywanie zakupów za gotówkę, co zawsze się najtaniej kalkuluje. Drożej zaś nabyty towar trzeba drożej kalkulować dla konsumenta samorządu, który za swój niesolidny stosunek musi płacić drożej albo naraża na straty swoje własne instytucje.

Otóż z tych wszystkich nieszczęść, opresji, nieporozumień i fatalnych konsekwencji wychodzi samorząd, gdy zacznie gospodarować za gotówkę, gdy należność będzie regulować odwrotnie. Wtedy zresztą, gdy zniknie drobny, nieuregulowany i na ogół samowolny kredycik na bieżące wydatki, zaistnieje dla samorządu, to czego dla większych celów samorząd istotnie potrzebuje — prawdziwy kredyt inwestycyjny.

Po stworzeniu z nadwyżek budżetowych kapitału obrotowego samorzady dalsze nadwyżki winny, moim zdaniem, używać na szybsze oddłużanie się, to znaczy na regulowanie zobowiązań, które miały charakter krótkoterminowych długów, a których spłata została postanowieniami komisji oddłużeniowych rozłożona na lat kilka.

Spłatę tych „zamrożonych“ należności od razu

czy w okresie paroletnim uważam za pożyteczniejsze niż nawet wykonanie jakichś drobnych inwestycji.

Po pierwsze przemawia za tym względ słuszności. Przecież powodem, dla którego stosowano ulgi przy spłacie tych należności, była faktyczna niemożność dokonania spłaty. Obecnie skoro możliwość ta się zjawia — solidność nakazuje dokonanie spłaty.

Gospodarczo nie ma większej różnicy pomiędzy skutkami, wpływającymi z kilku tysięcy złotych, zainwestowanych przez samorząd, a skutkami, jakie spowoduje szybszy dopływ gotówki będącej przeważnie częścią kapitału obrotowego przedsiębiorstwa, zamrożoną w samorządzie.

Jednak wzrost wzajemnego zaufania, jakie podobne postępowanie by wywołało, przesądza na korzyść przedterminowej spłaty.

Dalszym argumentem za szybszą spłatą będzie przezorność. Samorząd, zrzucając z siebie ciężar krótkoterminowych długów, stwarza sobie większą swobodę ruchu, większą zdolność przystosowania się do ewentualnych gorszych dni, a przede wszystkim zwiększa swoją zdolność kredytową przy zaciąganiu długoterminowych pożyczek na wielkie cele inwestycyjne.

W. G.

Łączenie gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych przy komasacji gmin

W związku z toczącymi się pracami nad zmianą granic gmin na obszarze b. zaboru rosyjskiego, nasuwa się sprawa umiejętnego i najbardziej celowego oraz zgodnego z przepisami prawnymi podziału lub łączenia gminnych kas p.-o. W praktyce możemy spotkać się z następującymi sytuacjami:

1) przeniesienie całego majątku jednej kasy do drugiej, o ile następuje likwidacja gminy i obszar jej zostaje włączony do innej gminy;

2) podział majątku jednej kasy pomiędzy najbliższe kasy, o ile następuje podział likwidowanej gminy pomiędzy dwie sąsiednie gminy.

W obu wypadkach gmina(y), przejmująca(e) całość lub część likwidowanej kasy, winna — o ile nie posiada(ją) gminnej kasy, utworzyć taką kasę na zasadzie odpowiedniej uchwały rady gminnej.

W pierwszym wypadku pierwszą czynnością będzie tu wydanie zarządzenia przez władzę nadzorczą o konieczności połączenia dwóch gmin oraz powołanie likwidatora kasy przejmowanej (§ 63 statutu) bądź też mogą pozostać oba zarządy — kasy likwidowanej jak i przejmowanej, wspólnie urzędując do czasu gruntownego zapoznania się z nowym terenem gminy, co może trwać parę miesięcy.

Dotychczasowa praktyka wykazała, iż lepiej jest ze względu na bardziej sprawne załatwianie czynności bieżących kasy, powoływać likwidatorów, o czym należy niezwłocznie zawiadomić właściwy Oddział Państwowego Banku Rolnego i inne instytucje wierzycielskie.

Następnie gminna kasa p.-o. w likwidowanej gminie ulega likwidacji, przy czym na mocy bilansu tej kasy, sporządzanego przed zebraniem rady, rada postanawia w myśl § 63 statutu normalnego kasy, przy zachowaniu wymagań ustaw samorządowych, przekazać majątek likwidowanej kasy (obejmujący wszystkie aktywa i pasywa) innej wymienionej kasie.

W szczególności uchwała ta powinna zawierać:

1) sumę, o jaką kapitał zakładowy kasy przejmowanej zostaje powiększony wskutek połączenia;

2) daty bilansów, na podstawie których połączenie ma być dokonane;

3) termin, od którego połączenie ma być dokonane;

4) termin, od którego rozpoczyna się odpowiedzialność gminy za zobowiązania kasy przejętej;

5) majątek każdej z połączonych kas może być zarządzany przez kasę przejmującą oddzielnie aż do chwili zaspokojenia lub zabezpieczenia wierzycieli, których wierzytelności powstały przed połączeniem, a którzy przed upływem 6 miesięcy od daty ogłoszenia o zamiarze połączenia majątków zażądali na piśmie zapłaty swej wierzytelności.

W terminie, wyznaczonym w uchwale rady gminnej na sporządzenie bilansów, winno być dokonane przejęcie całego majątku likwidowanej kasy, co winno być stwierdzone protokolarnie.

Do protokołu zdawczego winny być załączone: bilans zamknięcia, inwentarze wkładów, pożyczek i ruchomości, towarów oraz wykaz wierzycieli. Bilans zamknięcia sporządzić należy w tym celu, aby zysków, jakie osiągnęła kasa w ciągu roku, była sprawiedliwie wydzielona suma, należna członkom zarządu oraz rachmistrzowi za okres ich pracy w danym roku do czasu przekazania agend likwidowanej kasy, gdyż przy złączeniu słabszej kasy z mocniejszą finansowo późniejszy podział zysków krzywdziłby członków zarządu kasy mocniejszej. W razie zaś strat wyżej wspomniane należności dla rachmistrza i członków zarządu należy spisać z kapitału zasobowego i ewentualnie zakładowego.

Po dokonaniu powyższych czynności, należy sporządzić łączny bilans połączonych kas i wpisać sumy tego bilansu do księgi dziennik-główniej jednej z połączonych kas; to samo dotyczy ksiąg, ruchomości, kosztów handlowych i wierzycieli. Księgi pomocnicze pożyczek i wkładów mogą być w dalszym ciągu bez zmiany prowadzone aż do czasu likwidacji wszystkich kont.

O zakończeniu czynności połączenia obu kas, należy zawiadomić swoje władze nadzorcze i Państwowy Bank Rolny, podając skład zarządu i komisji rewizyjnej, dokładnie nową firmę z nazwą gminy i siedzibę kasy oraz załączyć łączny bilans.

Zakończenie likwidacji gminnej kasy musi być ogłoszone w gminie w sposób przyjęty oraz zgodnie z § 63 statutu normalnego w Monitorze Polskim.

Przy podziale majątku likwidowanego

wanej kasy pomiędzy dwie inne gminne kasy opierać się należy na uchwałach rady gminnej, zatwierdzonych przez władze nadzorcze. Następnie należy sporządzić bilans zamknięcia na dzień, wyznaczony przez władze nadzorcze, zamknąć księgi pomocnicze, sporządzić oddzielne wykazy pożyczkobiorców oraz wkladców, miejsce ich zamieszkania z przydziałem do nowej gminy. Wykazy te posłużą w dalszym ciągu do racjonalnego rozdzielienia portfela wekslowego i wkładów.

Jako przykład takiego podziału przyjmujemy, że likwidowana kasa posiada 200 pożyczkobiorców oraz 50 wkladców. Pierwsza przejmująca kasa przy podziale przejęła 50 pożyczkobiorców i 20 wkladców, a wraz z powyższym 1.000 gospodarstw. Druga kasa przejęła 150 pożyczkobiorców i 30 wkladców oraz 2.000 gospodarstw.

Przystępujemy teraz do omówienia i podziału poszczególnych składników bilansu.

Obraz tego podziału byłby następujący:

Bilans zamknięcia na dzień podziału likwidowanej kasy

NAZWA RACHUNKU	Pozostałość		I Kasa Poż.-Oszczędn.		II Kasa Poż.-Oszczędn.	
	Winien	Ma	Winien	Ma	Winien	Ma
	Z ł o t e i g r o s z e					
Kasa	67.86	—	18.—	—	49.86	—
Pożyczki	43.198.68	—	10.800.—	—	32.398.68	—
Odsetki i prowizje	—	—	—	—	—	—
Wkłady	—	895.85	—	340.—	—	555.85
R-ki bieżące w bankach	—	—	—	—	—	—
Koszty administracyjne	—	—	—	—	—	—
Kapitał zakładowy	—	6.209.19	—	2.069.73	—	4.139.56
„ zasobowy i specjalny	—	1.124.13	—	374.71	—	749.42
Długi (wierzyciele)	—	41.720.—	—	9.488.19	—	32.231.71
Lokaty	48.—	—	—	—	—	—
Pożyczki skonwertowane.	8.360.24	—	2.060.24	—	6.300.—	—
Późne inne r-ki	—	678.11	—	278.11	—	400.—
Straty i zyski	—	1.047.50	—	327.50	—	672.—
	51.674.78	51.674.78	12.878.24	12.878.24	38.748.54	38.748.54

1) Gotówka w kasie i na rachunkach w bankach została podzielona proporcjonalnie według ilości pożyczkobiorców i wkladców, zamieszkałych na terenach powstałych z nowego podziału gmin.

2) Podziału sum stanu pożyczek i wkładów dokonano na podstawie sporządzonego inwentarza pożyczek i wkładów według ich rozprowadzenia na odpowiednich terytoriach przydzielonych poszczególnym gminom. To samo dotyczy rachunku należności z układów konwersyjnych oraz rachunku Banku Akceptacyjnego z tytułu pomocy Skarbu Państwa.

3) Kapitał zakładowy i zasobowy zostały podzielone proporcjonalnie do liczby mieszkańców przejętych przez przejmujące kasy. Podział kapitałów własnych należy przeprowadzić w ten właśnie sposób, gdyż kapitały te stanowią własność gminy i winny być podzielone w tym stosunku, w jakim jest dzielona gmina.

4) Długi (wierzyciele) zostały rozdzielone w ten sposób, żeby uzupełniły sumę pasywów do sumy otrzymanych przez kasy aktywów. A więc sumę długów należy potraktować jako pozycję wyrównawczą dla zbilansowania aktywów i pasywów.

5) Lokaty. Przyjmujemy, że suma zł 48 ulokowana jest w Pożyczce Narodowej. Należy przekazać tę sumę np. na F. O. N.

6) Inne rachunki i „rachunek strat i zysków“ rozdzielić podobnie, jak wkłady i pożyczki.

Wszelkie ruchomości, jak stoły, krzesła, biurka, szafy i kasy ogniotrwałe podzielić należy, jeżeli je posiada kasa likwidująca, według koniecznych potrzeb kas przejmujących i odpowiednio uwidocznienie w bilansie i ksiązkach rachunkowych.

Gdyby likwidowana kasa posiadała pozostałość towarów, jak węgiel, nawozy sztuczne itd., podział mógłby być uskuteczniiony zgodnie z możliwościami zbytu w odnośnych gminach lub w równych częściach z uwzględnieniem najlepiej rozrachunku kasowego.

Akt podziału majątku z wyszczególnieniem oraz z bilansem zamknięcia wraz z uchwałą rady gminnej o likwidacji kasy winien być sporządzony i przesłany wydziałowi powiatowemu, zaś odpisy protokołu pozostaną w posiadaniu gmin, które przyjęły część majątku kasy.

Kasy, przejmujące likwidowaną kasę, nie sporządzają specjalnego aktu przejęcia, przypadających im części majątku likwidowanej kasy, lecz składają na akcie podziału majątku swoje oświadczenie, że wymienioną szczegółowo część majątku przyjęły i kwitują z otrzymania tego majątku.

Wciągnięcie przyjętego majątku do ksiąg rachunkowych powinno być dokonane pod datą przejęcia majątku na mocy aktu zdawczo - odbiorczego.

L. M.

Co piszą inni

„Rewizja w samorządach“

Pismo „Depesza“ z dnia 28.IV br. zamieściło pod powyższym tytułem artykuł podpisany literami J. M., w którym omawia zagadnienie kontroli w samorządzie i projekty z zagadnieniem tym związane.

„Co jakiś czas na porządku dziennym zjawia się zagadnienie kontroli gospodarczej samorządu terytorialnego. Na jednym z ostatnich posiedzeń Senatu została ta sprawa również poruszona, przy czym wskazano na Najwyższą Izbę Kontroli, jako na instytucję najbardziej powołaną do tej czynności. Zresztą, nie po raz pierwszy. Jest rzeczą wiadomą, że o objęciu przez N. I. K. dziedziny samorządowej myśli od dłuższego czasu przede wszystkim szereg urzędników i kandydatów na urzędników, i że w tym celu odbywa się badanie terenu i zbieranie materiałów. Poza tym co jakiś czas padają na tym czy innym forum odnośne wnioski, jako rezultat różnych aspiracji i inspiracji oczywiście nie ze strony kół samorządowych“.

Rozważając te zamiary Autor stwierdza, że związkowi samorządowemu nie brak instytucji kontrolnych. Nad samorządem sprawują władzę nadzorczą oficjalne organy nadzorcze, przewidziane przez ustawę samorządową. Nad samorządem stolicy bezpośrednio władzę nadzorczą sprawuje Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, na prowincji czyni to za pośrednictwem wojewodów. Oprócz tego każde Ministerstwo w zakresie swoich czynności roztacza nadzór nad odpowiednią działalnością samorządu. Ponadto władze rządowe dokonywują często rewizji specjalnych.

Następnie w myśl art. 62 ustawy o ustroju samorządu do kontroli nad działalnością finansową i gospodarczą samorządu powołane są komisje rewizyjne, które są stałym organem rad uchwalających. Autor stwierdza, że kompetencja komisji rewizyjnych jest wedle brzmienia ustawy samorządowej dość szeroka.

Wreszcie od dwóch lat istnieje instytucja powołana specjalnym dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej — Związek Rewizyjny Samorządu Terytorialnego, którego obowiązkiem jest stałe i systematyczne rewidowanie związków samorządu terytorialnego.

„W ten sposób działalność każdego związku powiatowego lub wydzielonego miasta jest rewidowana stale przez trzy organa: przez kontrolę wewnętrzną, będącą narzędziem prezydenta miasta lub przewodniczącego wydziału powiatowego, przez komisję rewizyjną rady, oraz przez związek rewizyjny, przy czym każdy z tych organów posiada określoną instancję, który komunikuje jako władzy nadzorczej swe protokoły, uwagi i wnioski, w celu powzięcia w razie potrzeby odpowiednich decyzji i zarządzeń“.

Autor stwierdza w konkluzji, że na brak przepisów i instytucji rewizyjnych samorząd terytorialny uskarżać się nie może. Zwraca uwagę na istotę i skutki rewizji, zwłaszcza rewizji przez osoby niezwiązane z pracami samorządowymi.

„Przede wszystkim trzeba zdać sobie sprawę z tego, co odczuwa każdy kierownik samorządu, że zbytek rewizji jest ogromną przeszkodą w gospodarce, oraz czynnikiem chaosu i zamieszania. Zarówno konstrukcja aparatu rewizyjnego, jak i metody rewizyjne powinny być ustalone bardzo ostrożnie i umiejętnie. W całym mechanizmie nie może brakować ani jednego kółka. Ani jednego kółka jednak nie może być za dużo. Każda bowiem rewizja, pomimo wszystko, poza rewizją czysto formalną, polegającą na sprawdzeniu kwitów i kasy, na skonfrontowaniu dokonywanych czynności z obowiązującymi przepisami jest zawsze w ostatecznych wynikach osądem czy oceną, a także instrukcją i poradnictwem. Toteż przy przestrzeganiu zakresu działania poszczególnych organów rewizyjnych należy pamiętać o ich szarmonizowaniu i porozumieniu.

W przeciwnym razie zarząd związku samorządowego będzie znajdował się stale w niebezpiecznym stanie niepewności i bojaźni wobec własnej inicjatywy i własnych poczynań“.

Dlatego rewizje powinny być powierzane ludziom, posiadającym nie tylko teoretyczną znajomość samorządu, ale poważne odczucie i zrozumienie życia samorządowego.

„Objęcie rewizji samorządu terytorialnego przez N. I. K. byłoby krokiem zupełnie chybnym. Pociągnęłoby ono za sobą nie usprawnienie gospodarki, lecz jej rozluźnienie. Urzędnicy z N. I. K. z nieodpartą koniecznością musieliby wejść na drogę formalistyki i biurokratycznych robótek. Rewidujący mówiliby innym językiem, niż rewidowany. Sfera ich pojęć i zainteresowań leżałaby na obcych sobie płaszczyznach. W rezultacie rewizja byłaby bezskuteczna pod względem rzeczowym, natomiast pod względem formalnym uzbrajałaby kierowników samorządów w pozbawione treści orzeczenia urzędnicze“.

Autor jest zdania, że obecnie istniejący schemat rewizji jest zupełnie wystarczający. Rozważania swoje kończy następującymi słowami:

„Biedny jest ten u nas samorząd. Prócz nazwy, stającej się już w niektórych miejscach tylko nazwą tradycyjną, został doszczętnie z cech samorządu oskubany. Jeśli zaś czasami zaczyna się ustalać zdrowszy stan rzeczy, jeśli następuje chwila odpoczynku, w której wolny od czujnego oka administracji politycznej nabierać zaczyna właściwej cery, jeśli zaczyna się zbliżać do swych naturalnych podstaw społecznych, natychmiast wysuwa się z tej czy innej strony chciwa nowych dla swej okupacji terenów biurokracja i zgłasza do niego pretensje, zawsze pod hasłem „uzdrowienia stosunków“.

Toteż Autor dziwi się, że ten pacjent - samorząd dotąd żyje. To świadczy o jego żywotności, której nabył w latach dawniejszych. Uważa, że należałoby zdecydować się na lojalny stosunek do samorządu i przywrócenie mu naturalnych praw do życia i rozwoju.

Sprawy bieżące

OBRONA PAŃSTWA.

Ogłoszona została ustawa z dn. 9 kwietnia 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 250) w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 8 listopada 1927 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. Nr 98, poz. 859).

Wśród wprowadzonych zmian zacytować należy, że przy poborze zwierząt pociągowych i wozów z poszczególnych gmin powinien być obecny przełożony gminy lub wyznaczony przez niego zastępca oraz sołtysi (podsołtysi). Na żądanie przewodniczącego komisji poborowej zwierząt pociągowych, przełożony gminy (jego zastępca) i sołtysi (podsołtysi) obowiązani są udzielać wszelkich informacji, dotyczących zwierząt pociągowych i wozów pochodzących z tej gminy (gromady) oraz kontrolować stawiennictwo powołanych (wezwanym) do poboru.

KOMUNALNE KASY OSZCZĘDNOŚCI.

Na mocy ustawy z dn. 9 kwietnia 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 232) uzupełnione zostały przepisy art. 91 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24 października 1934 r. o komunalnych kasach oszczędności (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 860).

Zgodnie z powyższą zmianą, Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych może zezwolić na rozłożenie na spłaty roczne sum brakujących do uzupełnienia kapitału zakładowego tym związkom założycielskim (poręczającym), które nie były w możności uzupełnić kapitału zakładowego swych kas oszczędności w terminie trzyletnim, tj. do dnia 29 października 1937 r. Uzupełnienie brakującego kapitału zakładowego w spłatach rocznych powinno nastąpić nie później niż dn. 29 października 1942 r. Niezapłacenie raty w terminie oznaczonym powoduje likwidację kas oszczędności z mocy zarządzenia władzy nadzorczej, jeśli ich związki założycielskie (poręczające) nie uzyskały zwolnienia od obowiązku uzupełnienia kapitału zakładowego.

CENTRALNA MAŁOPOLSKA KASA OSZCZĘDNOŚCI WE LWOWIE.

Na mocy ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 roku (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 256) przekształca się istniejącą Galicyjską Kasę Oszczędności we Lwowie w instytucję o charakterze publiczno - prawnym pod nazwą „Centralna Małopolska Kasa Oszczędności we Lwowie”. W celu powiększenia kapitałów własnych Kasy, utworzony zostanie kapitał udziałowy, składający się z nieograniczonej ilości udziałów. Udziały są imienne i mogą być nabywane przez: a) związki samorządowe i b) komunalne kasy oszczędności z obszaru działania Kasy. Komunalne kasy oszczędności powinny posiadać udziały Kasy w wysokości 10% stanu funduszu zasobowego. Komunalne kasy

oszczędności, których fundusze zasobowe przewyższają kwotę 5.000.000 zł, nie są obowiązane do posiadania udziałów na kwoty ponad 500.000 zł.

Powołana ustawa upoważnia Ministra Skarbu do udzielenia poręki państwowej do wysokości 40 milionów złotych za wkłady oszczędnościowe, złożone w Kasie. Poręka Skarbu Państwa wygasa z dniem 31 grudnia 1944 roku. Wkłady oszczędnościowe Kasy mają charakter lokat z bezpieczeństwem prawnym. Na podstawie pożyczek, udzielonych związkowi samorządowemu, ich przedsiębiorstwom i zakładom, Kasa uprawniona jest emitować obligacje komunalne. Obligacje komunalne Kasy mają wszelkie prawa papierów, posiadających bezpieczeństwo pupilarne (prawne).

Zaznacza się, że Kasa zwolniona jest od podatków państwowych i samorządowych, z wyjątkiem podatku gruntowego i od nieruchomości, przy czym organizację, obszar działania oraz szczegółowy zakres czynności Kasy określi statut, wydany przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i ogłoszony w Monitorze Polskim.

Wykonanie omawianej ustawy, która wejdzie w życie w dniu 12 maja br., poruczone zostało Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

UBEZPIECZENIE SPOŁECZNE.

Na mocy ustawy z dn. 23 kwietnia 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 258) wprowadzona została zmiana w art. 127 ust. (1) ustawy z dn. 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 396), zmienionej częściowo rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 855) i dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 14 stycznia 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 24).

Zgodnie z powyższą zmianą, szpitale publiczne ogólne i specjalne w rozumieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 roku o zakładach leczniczych (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 382) obowiązane są przyjmować osoby, uprawnione do leczenia szpitalnego ze strony ubezpieczalni społecznych i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, za wynagrodzeniem w wysokości opłaty na klasie najniższej, wynagrodzenie to zatem wyniesie całkowitą opłatę, a nie jak dotychczas — jedynie 85% opłaty na klasie najniższej.

Omawiana ustawa weszła w życie z dn. 1 stycznia 1938 r., wykonanie zaś jej poruczone zostało Ministrowi Opieki Społecznej.

ULGI W SPŁACIE ZALEGŁOŚCI UDZIAŁÓW W PUBLICZNYCH PRZEDSIĘBIORSTWACH MELIORACYJNYCH.

W sprawie powyższej ogłoszona została ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 roku (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 248), na mocy której należności Skarbu Państwa od wojewódzkich związków samorządowych, powia-

towych związków samorządowych, gmin, gromad i spółek wodnych, powstałe z tytułu pokrycia udziału w publicznych przedsiębiorstwach melioracyjnych, u m a r z a s i ę: 1) w całości, jeżeli należność powstała przed dniem 1 kwietnia 1925 roku; 2) w 80%, jeżeli należność powstała w okresie od 1 kwietnia 1925 roku do 31 marca 1930 roku i 3) w 60%, jeżeli należność powstała w okresie od 1 kwietnia 1930 roku do 31 marca 1937 roku. Pozostałą w ten sposób resztę należności rozkłada się na raty, płatne w ciągu pięciu lat bez oprocentowania; niewpłacenie w wyznaczonym terminie jednej raty powoduje natychmiastową wymagalność wszystkich rat.

Zaznacza się, że Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Skarbu może udzielać d a l s z y c h u l g w spłacie rzeczonych należności, aż do całkowitego ich umorzenia, w przypadkach, gdy zobowiązany nie osiągnął z melioracji korzyści, współmiernych do obciążającej go części udziału oraz w przypadkach klęsk żywiołowych. Uprawnienie to może Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Skarbu przekazać wojewodom.

Wykonanie omawianej ustawy poruczone zostało Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Ministrowi Skarbu.

ZWALCZANIE ZARAŻLIWYCH CHOROÓB ZWIERZĘCYCH.

Na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 1938 roku (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 245) wprowadzono sze-

reg zmian w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 roku o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 673), zmienionym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 marca 1928 roku (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 229) i ustawą z dnia 25 lutego 1932 roku (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 229).

Wśród szeregu zmian zanotować należy na tym miejscu, że zgodnie z powołaną nowelą Państwo p o n o s i k o s z t y, połączone z urzędowaniem władz administracyjnych i organów lekarsko-weterynaryjnych w zakresie wykrywania, stwierdzania i tłumienia zaraźliwych chorób zwierzęcych, jako też koszty odszkodowań, zapomóg i nagród, przyznanych na podstawie rzeczzonego rozporządzenia. W szczególności Państwo pokrywa koszty: a) strzeżenia granicy, b) odkażania na granicy osób i ich rzeczy, c) użycia siły zbrojnej i policji, d) oszacowania, e) szczepienia, rejestracji i znakowania zarządzonego przez władzę (z wyjątkiem rejestracji i znakowania psów oraz znakowania przy wydawaniu świadectw miejsca pochodzenia), f) leczenia i dostarczania środków leczniczych oraz g) zaopatrzenia w środki odkażające przy przyszczyce oraz przeprowadzania w okręgu zapowietrzonym odkażania przy pomocy aparatów specjalnych. G m i n y n a t o m i a s t p o n o s z ą k o s z t y stosowania ogólnych środków ochronnych i nadzoru w obrębie gminy, usuwania i niszczenia zwłok i odpadków w sposób, zapobiegający niebezpieczeństwu rozszerzania zarazy, jako też koszty utrzymania grzebowisk.

KONFERENCJE POWIAT. ZWIĄZKÓW SAMORZ., POŁOŻONYCH NA TERENIE CENTRALNEGO OKRĘGU PRZEMYSŁOWEGO.

W dniu 22 kwietnia w Dębicy dla woj. krakowskiego oraz w dniu 29 kwietnia 1938 r. we Lwowie dla woj. lwowskiego odbyły się konferencje przedstawicieli powiatowych związków samorządowych, położonych na terenie Centralnego Okręgu Przemysłowego, zorganizowane przez Związek Powiatów R. P. W konferencjach wzięły udział wszystkie zainteresowane powiatowe związki samorządowe, mianowicie z woj. krakowskiego: pow. ropczycki, mielecki, jasielski i dąbrowski; z woj. lwowskiego: pow. niżański, jarosławski, brzozowski, przeworski, tarnobrzowski, krośnieński, łańcucki, rzeszowski i kolbuszowski. Z ramienia Urzędu Wojewódzkiego Krakowskiego w konferencji wziął udział Naczelnik Wydziału Samorządowego Ludwik Osiecki, z ramienia Urzędu Wojewódzkiego Lwowskiego Naczelnik Wydziału Samorządowego dr Marcin Serafin. W wyniku konferencji został ustalony program najpilniejszych prac inwestycyjnych, związanych z rozbudową Centralnego Okręgu Przemysłowego, jak również ustalone zostały możliwości własne pow. zw. samorz. w zakresie realizacji tych potrzeb.

KONFERENCJA W SPRAWIE BIBLIOTEKARSTWA OŚWIATOWEGO W HRUBIESZOWIE.

W dn. 17 do 20 maja rb. Ministerstwo W. R. i O. P. organizuje w Hrubieszowie konferencję in-

struktorów oświaty pozaszkolnej, poświęconą sprawom bibliotekarstwa oświatowego. Przewidziane są następujące referaty:

1. Referat syntetyczny o akcji bibliotecznej.
2. Referaty sprawozdawcze o rozwoju bibliotekarstwa oświatowego.
3. Kształcenie bibliotekarzy dla bibliotek oświatowych.
4. Sposoby ożywienia czytelnictwa książek popularno - naukowych.
5. Wolny dostęp do książki.
6. Organizacja powiatowej sieci bibliotecznej.
7. Organizacja powiatowej centrali bibliotecznej.
8. Współpraca powiatowej centrali bibliotecznej z bibliotekami gminnymi.

Poza omówieniem referatów uczestnicy konferencji zwiedzają powiatowe centrale bibliotek ruchomych w Hrubieszowie, Włodzimierzu Wołyńskim i Lubomlu oraz kilka miejscowych punktów bibliotecznych.

BIBLIOTEKI POWIATOWE.

Bardzo ciekawe dane dotyczące samorządowych bibliotek powiatowych ogłosił p. J. Janiczek w Nr 11 — 12 „Bibliotekarza“, jest to sprawozdanie z ankiety przeprowadzonej w tej sprawie przez Wydział Oświaty Pozaszkolnej w Ministerstwie W. R. i O. P. Na 135 istniejących powiatowych central bibliotecznych otrzymano odpowiedzi od 126 i dzięki

temu są to pierwsze nieomal pełne dane dotyczące tych bibliotek. Liczba i zaopatrzenie ich dość szybko wzrasta i — należy sądzić — w niedługim czasie zajmą one czołowe miejsce w zaopatrywaniu wsi w książkę.

O tempie wzrostu tych instytucji świadczy następujące zestawienie: w roku 1934 na 241 powiatów (bez grodzkich) było 86 bibliotek ze 100.202 tomami, a w roku 1937 już 126 bibliotek powiatowych z 300.942 tomami, które oprócz czytelników miejscowych, obsługiwały 3.934 punkty biblioteczne, mieszczące się w szkołach (2.835), urzędach gminnych (109), organizacjach młodzieży (755) i w innych instytucjach (185).

Ogólna liczba wypożyczeń w r. 1937 wynosiła 754.101, a czytelników 125.602, w tym 70% męż-

czyn, a 30% kobiet — 12% uczniów, 66% rolników, 12% robotników i rzemieślników, 5% pracowników umysłowych i 5% innych.

Dochody bibliotek w r. 1937 wynosiły ogółem 196.901 zł, w tym 10.226 zł pozostałości kasowej z roku poprzedniego, 31.013 zł zasiłki państwowe, 138.419 zł świadczenia samorządowe, 9.653 zł opłaty czytelników oraz 7.590 zł dary i inne. Wydatki zaś wyniosły ogółem 183.319 zł, w tym zakup książek 105.617 zł, oprawa 20.869 zł, prenumerata czasopism 2.749 zł, pracownicy 30.314 zł, urządzenia 11.793 zł, wydatki administracyjne 7.344 zł i inne 5.083 zł.

Porównawcze zestawienie akcji na poszczególnych obszarach Rzeczypospolitej obrazuje poniższa tablica:

	Liczba powiatów	Liczba bibliotek	Liczba tomów	Liczba punktów obsługiwanych	Dochody		Wydatki	
					świadczenia samorządu	inne	zakup i oprawa książek	inne
P o l s k a	241	126	300942	3934	138419	58482	126036	57283
woj centralne	82	65	134477	1622	75605	19536	60009	27061
„ wschodnie	36	36	133862	1857	52757	27477	51224	25070
„ zachodnie	51	23	29388	399	7632	10930	13189	3810
„ południowe	72	2	3215	56	2425	539	1614	2956

Jak widać z zestawienia, najżywszą akcję w tym zakresie prowadzą powiaty na ziemiach wschodnich, wszystkie bowiem posiadają już biblioteki stosunkowo najobficiej zaopatrzone i obsługujące największą liczbę punktów.

ORGANIZACJA SŁUŻBY WETERYNARYJNEJ W POWIECIE NOWOGRÓDZKIM (WOJ. NOWOGRÓDZKIE).

W ub. miesiącu odbyło się zebranie Wydziału Powiatowego w Nowogródku, na którym omawiana była m. in. sprawa organizacji służby weterynaryjnej na terenie powiatu. Na zebraniu tym uchwalono nowe statuty i regulaminy, które regulują zagadnienie opieki weterynaryjnej.

Na terenie powiatu utworzono siedem obwodów urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa, a to: Nowogródek i Kuszelewo (siedziba w Nowogródku), Zdzięcioł, Korelicze i Szczorse (siedziba w Koreliczach), Lubcza i Niehniewicze (siedziba w Lubczy), Rajca, Poczapów i Cyryn (siedziba w Walówce), Wsielub, oraz Dworzec. Do obwodów tych przydzielono sześciu lekarzy weterynarii i jednego oglądacza (dla obw. bad. Dworzec). Badań uzupełniających i odwoławczych dokonywać ma powiatowy lekarz weterynarii.

Dla pokrycia kosztów, związanych z prowadzeniem sieci służby weterynaryjnej, Wydział Powiatowy pobierać będzie opłaty, ustalone specjalną taryfą.

Gminy miejskie Nowogródek i Zdzięcioł mają uchwalić oddzielne taryfy opłat za urzędowe badanie zwierząt rzeźnych i mięsa. Taryfa dzieli opłaty za badanie na dwie kategorie:

a) opłaty za badanie zwierząt w obwodach posiadających rzeźnię publiczną,

b) opłaty za badanie w obwodach, nie posiadających rzeźni publicznych.

Opłaty pod a) mieszczą się w granicach: 0,40—4,00 zł za badanie dla uboju mechanicznego i 0,60—5,25 zł za badanie dla uboju rytualnego. Opłaty pod b) są wyższe i wynoszą: 1,00 — 6,00 zł za ubój mech. oraz 1,50 — 9,00 za ubój rytualny.

Powyższe opłaty pobiera się od sztuki. Jednocześnie taryfa przewiduje podwyższenie opłat za badanie zwierząt w godzinach poza ustalonymi regulaminem, wzgl. jeśli zachodzą specjalne okoliczności.

Wpływy z opłat za badanie zwierząt rzeźnych i mięsa mogą być przeznaczone tylko na pokrycie kosztów urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa.

Jednocześnie uchwalony został regulamin służby weterynaryjnej na terenie powiatu. Przewiduje on podział powiatu na 6 obwodów lek. - wet. Służbę sprawuje samorz. lekarz wet. oraz lekarze rejonowi. W powiecie utworzone zostaną rejonowe przychodnie weterynaryjne, podlegające lekarzom rejonowym. Rejonowy lek. wet. obowiązany jest m. in. współdziałać ze służbą wet. pow. w zwalczaniu chorób zakaźnych oraz współpracować z organizacjami rolniczymi w dziedzinie hodowli zwierząt oraz sprawować nadzór nad targowiskami. Za leczenie zwierząt pobierane będą opłaty.

Wydatki związane z prowadzeniem służby weterynaryjnej pokrywane będą z opłat za leczenie, z dotacji gmin i powiatowego związku samorządowego oraz z różnych wpływów (np. świadectwa pochodzenia).

Uchwalona została również taryfa opłat i regulamin dla przychodni oraz instrukcja dla lekarzy rejonowych powiatowej służby weterynaryjnej.

INWESTYCJE WODNE W POW. WARSZAWSKIM
(WOJ. WARSZAWSKIE).

W roku bieżącym na terenie powiatu warszawskiego projektowane są w wielkim zakresie roboty wodne i melioracyjne. Mają one na celu przede wszystkim zabezpieczenie obu brzegów Wisły przed powodzią oraz odwodnienie terenów będących dziś nieużytkami i udostępnienie ich do uprawy.

Ogólny koszt robót wyniesie 832.638 zł, na co zostały przyznane następujące sumy: z Funduszu Pracy 530 tysięcy, Państwowego Funduszu Melioracyjnego 55 tysięcy, Funduszu Samorządowego 87.638 zł. Wreszcie świadczenia w naturze, wyniosą 160 tysięcy zł.

Jak dotychczas, przy robotach melioracyjnych powiat warszawski zatrudnia 750 bezrobotnych. Liczba ta ma wzrosnąć do 2.000.

Największą z robót zabezpieczających prawy brzeg Wisły będzie budowa wału Karczewskiego. Długość jego całkowita ma wynosić 17 i pół kilometra. Zaczyna się on przy wsi Radwanków (pow. garwoliński), kończy się zaś pod Świdrami Wielkimi.

Część wału na odcinku długości 8 km., począwszy od wsi Ostrówek do wsi Nadbrzeże jest już ukończona. W tym roku będzie się prowadzić roboty na dwóch dalszych odcinkach, z których pierwszy leży między Radwankowem a Ostrówką, gdzie pracować będą więźniowie, drugi zaś między Nadbrzeżem a wsią Przewóz Karczewski, gdzie roboty wykonywać mają bezrobotni.

Następnie na prawym brzegu Wisły przewidziany jest gruntowny remont wałów chroniących szosę Warszawa — Jabłonna — Nowy Dwór, ciągną się one od Jabłony do Nowego Dworu.

Poza tym przeprowadzone będą drobne remonty wałów ochronnych nad Bugo - Narwią i w samym Nowym - Dworze.

Jeżeli chodzi o lewy brzeg Wisły, to władze samorządowe pow. warszawskiego będą w tym roku przeprowadzać remont wału Moczydłowskiego na odcinku od Góry Kalwarii do Wilanowa. Roboty mają być wykonane szarwarkiem. Na przyszły rok projektuje się podwyższenie tego wału, gdyż obecnie, po obwałowaniu prawego brzegu, okazał się on za niski.

Dalej wykańczać się będzie budowę wału Łomiankowskiego, długości 11 km., który chroni od zalewu szosę Warszawa — Modlin przez Łomianki. Budowę jego rozpoczęto już w 1931 r.

Ponadto program prac melioracyjnych przewiduje roboty odwadniające, z których najważniejszą będzie regulacja kanału Brudnowskiego. Odwodzi on w pierwszym rzędzie okolice Warszawy: Targówek, Zacisze oraz część Pragi. Ogółem uzyska się dzięki temu około 6.000 ha, co pozwoli zużytkować duże tereny, które do tej pory stały pod wodą. Roboty mają być wykonane na odcinku 6 i pół kilometrowym, od wsi Białoleka do linii kolejowej Warszawa — Białystok. Po ich ukończeniu będzie można pogłębić istniejący już obecnie odcinek kanału, gdy z niego spłyną wody.

Wreszcie projektuje się regulację rzeki Długiej na odcinku 3 i pół kilometra, poczynając od jej ujścia do Bugo - Narwi. Prace te będą prowadzone

w celu odwodnienia 6.000 ha łąk, które obecnie nie nadają się do użytku.

PROGRAM DROGOWY POW. ZW. SAM. W HRUBIESZOWIE NA ROK BIEŻĄCY.

Program drogowy Hrubieszowskiego Powiatowego Związku Samorządowego na rok bieżący obejmuje zarówno budowę nowych dróg bitych, jak również przebudowę, konserwację i ulepszenie istniejących oraz remont i budowę mostów i przepustów na wszystkich ważniejszych arteriach komunikacyjnych.

Z zakresu budowy program przewiduje ułożenie nawierzchni twardej na drodze państwowej Hrubieszów — Zamość na długości 6 km oraz na drogach samorządowych (powiatowych i gminnych) na łącznej długości 6,7 km. W ten sposób w ciągu roku bieżącego powstanie w powiecie hrubieszowskim 12,7 km nowych dróg bitych. Na drogach samorządowych plan budowy przewiduje prowadzenie robót na następujących odcinkach:

Hrubieszów — Mircze	na dług. 1,2 km
Dzieskanów — Szpikołasy	„ „ 1,5 „
Hrubieszów — Grabowiec	„ „ 2,0 „
Nieledew — Zadębcze	„ „ 0,8 „
Moniatycze — Hrubieszów	„ „ 0,5 „
Uchanie — Rozkoszówka	„ „ 0,5 „
Dojazd do st. kol. Werbkowice	„ „ 0,2 „

Niezależnie od tego plan drogowy przewiduje gruntowną przebudowę nawierzchni na drodze państwowej Chełm — Hrubieszów na długości 1,2 km, remont nawierzchni na drodze państwowej Nr 7 w kierunku Uściługa oraz wykonanie 1 km robót ziemnych na drodze powiatowej Jarosławiec — Uchanie.

Poza budową i przebudową dróg bitych w programie została również uwzględniona w szerszych rozmiarach konserwacja i ulepszenie dróg gruntowych, zwłaszcza o intensywniejszym natężeniu ruchu kołowego.

Realizacja tak nakreślonego programu drogowego będzie wymagała odpowiednich środków finansowych. Środki te, tak w gotówce, jak i w naturze, przedstawiają się, jak następuje:

a) w gotówce i w materiałach z Państwowego Fund. Drogowego	zł 296.800,—
b) w gotówce z budżetu Pow. Zw. Sam. (opłaty drogowe)	„ 487.170,—
c) w świadczeniach w naturze	„ 227.235,—

Razem zł 1.011.205,—

Jak widać z powyższego zestawienia preliminowane świadczenia na roboty drogowe na rok bieżący sięgają cyfry miliona złotych. Cyfra ta świadczy wymownie o tym, iż zagadnienie budowy dróg wysuwa się w powiecie hrubieszowskim na czoło zagadnień inwestycyjnych. Fakt ten należy tym bardziej podkreślić, że budowa dróg bitych w tym powiecie napotyka na specjalne trudności ze względu na zupełny brak na miejscu kamienia, a częstokroć i piasku.

PRACE MELIORACYJNE W WOJEW. BIAŁOSTOCKIM.

W roku bieżącym na terenie województwa białostockiego są prowadzone roboty melioracyjne, zakrojone na większą skalę niż w roku ubiegłym.

W pierwszym rzędzie przewidziane są roboty regulacyjne na 6 rzekach (głównie na pograniczu kurpiewskim), poza tym przewiduje się opracowanie projektów regulacyjnych 10 rzek z Narwią na czele, wykonanie robót melioracyjnych w 300 wsiach i przygotowanie planów melioracji w 400 wsiach.

Zagadnienie melioracji jest w woj. białostockim szczególnie ważne, ponieważ nieużytki bagniste zajmują tu 22 proc. całego obszaru województwa.

Z DZIAŁALNOŚCI P. Z. S. W SIERADZU
(WOJ. ŁÓDZKIE).*W zakresie robót drogowych:*

Na drogi państwowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne dostawiono materiałów w formie kamienia, żwiru, piasku i brukowca w ilości ok. 14.736 m³, szabru wytłuczonego w ilości 14.628 m³.

Podane cyfry są ważne również i z tego względu, że całość materiału została zakupiona wyłącznie na terenie powiatu, a szaber wytłuczony przez miejscowych bezrobotnych. Ściągane więc przez Wydział Powiatowy opłaty drogowe w dużej mierze pod inną formą wracają do płatników, powodując tym samym wzmoczenie tempa życia gospodarczego.

Renowacji dróg przeprowadził Zarząd Drogowy łącznie 21.310 m. b., a nowych bruków wykonano 287 m. b.

Ponadto wybudowano 2 mosty drewniane dług. 72 m. b. oraz 2 mosty żelbetonowe dług. 9,7 m. b.

Na drogach powiatowych i wojewódzkich posadzono 3.908 sztuk drzew alejowych.

Na drodze państwowej ułożono 2.056 m. b. krawężników oraz wykonano 26 przejazdów, wykonano ulepszoną nawierzchnię na przestrzeni 28 km. 125 m. b. w tym kostka bazaltowa 12.075 m. b. i beton 16.050 m. b.

Gminy wiejskie w dziale budowy dróg wydatkowały kwotę zł 422.838 wykonywując:

- a) Szos i bruków 10 km. 53 m. b.
- b) Żwirówek 20 km. 455 m. b.
- c) Plantów drogowych 50 km. 687 m. b.
- d) Mostów drewnianych 3, dług 42 m. b.
- e) Przepustów murowanych 78 sztuk
- f) Posadzono drzew alejowych i owocowych 3736 szt.
- g) Założono 6 szkótek drzew alejowych obejmujących 22.500 sadzonek
- h) Naprawiono szos i bruków 5 km. 541 m. b.
- i) Naprawiono żwirówek 104 km. 180 m. b.

W zakresie szkolnictwa wykończono całkowicie i oddano do użytku 30 izb szkolnych kosztem 163.000 zł. Na wykończenie w stanie surowym 4 budynków szkolnych o 18 izbach wydatkowano ok. 50.000 zł. Ponadto rozpoczęto budowę 4 klasowej szkoły w Iwoniu, wymurując fundamenty i ściany kosztem ok. 7.000 zł. Wszystkie wymienione budynki szkolne są murowane i wykonane były przy pomocy finanso-

wej Wydziału Powiatowego, funduszków gminnych, T-wa Popierania Budowy Szkół Powsz. i dobrowolnego opodatkowania się zainteresowanej ludności. Robociznę niewykwalifikowaną oraz zwózkę materiałów wykonano przeważnie sposobem szarwarkowym.

Wszystkie inwestycje szkolne w zakresie szkolnictwa są wykonywane w ramach 4-letniego planu budowy szkół, ułożonego w r. 1935.

W zakresie zdrowia.

Działalność służby zdrowia oparta była na ośrodku zdrowia w Sieradzu, przychodni przeciwjagliczej i ambulatorium ogólnym w Zadzimiu, przychodni przeciwjagliczej w Złoczewie i punkcie przeciwjagliczym w Błaszczkach. We wszystkich tych instytucjach statystyka wykazuje znaczny wzrost zgłaszających się chorych.

Dla oparcia służby zdrowia na szerszych podstawach istnieje plan pokrycia powiatu pełnymi ośrodkami zdrowia, co powoli, lecz systematycznie będzie realizowane.

W zakresie opieki społecznej.

W okresie zakończonym w kwietniu ub. r. rozwinęto żywą akcję pomocy bezrobotnym, która wykazuje się kwotą zł 67.892,81. Sumę tę wydatkowano na zaopatrywanie w przeciągu 5 miesięcy 742 rodzin dużych, 1715 średnich, 2251 małych i 2327 samotnych w obecnym sezonie zebrano dotychczas w gotówce i w naturze zł 32.530, z czego na świadczenia dla bezrobotnych wydatkowano zł 22.992,02.

Równoległe do akcji pomocy zimowej dla bezrobotnych toczyła się działalność Powiatowego Komitetu Pomocy Dzieciom i Młodzieży, którego dochody wynosiły na dz. 20.II. br. zł 37.099,70, głównie z dotacji Wojew. Komitetu, który niezależnie od tego zaopatrywał miejscową instytucję w artykuły spożywcze, lecznicze i in. Z dochodów tych wydatkowano dotychczas kwotę zł 36.127,70.

Dla zasilenia funduszków Komitetu P. Z. S. wstawił do budżetu 1938/39 kwotę zł 1.000.

DOKSZTAŁCANIE NAUCZYCIELI.

Aczkolwiek praca nauczycieli szkół powszechnych jest na ogół jednolita, obok normalnej hierarchii służbowej, nabywanej przez nauczycieli z biegiem lat służby nauczycielskiej, nauczyciele uzyskują szybszy awans zależnie od stopnia posiadanych kwalifikacji zawodowych, zdobytych przez ukończenie seminarium nauczycielskiego, pedagogium, uniwersytetu lub też specjalnych instytucji dokształcania nauczycieli w czasie ich pracy nauczycielskiej — Wyższego Kursu Nauczycielskiego, Państwowego Instytutu Nauczycielskiego lub Państwowego Instytutu Pedagogiki Specjalnej.

Wyższy Kurs Nauczycielski (wg. statutu) ma na celu pogłębienie zawodowego i naukowego wykształcenia nauczycielstwa szkół powszechnych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb nauczania w wyżej zorganizowanych szkołach powszechnych.

Nauka na Wyższym Kursie Nauczycielskim trwa jeden rok. W organizacji W. K. N. przewiduje się następujące grupy naukowe: humanistyczną, geograficzno - przyrodniczą, fizyko - matematyczną

oraz robót ręcznych względnie gospodarstwa domowego, śpiewu i wychowania fizycznego.

Na Wyższy Kurs Nauczycielski mogą być przyjęci nauczyciele, którzy posiadają pełne kwalifikacje do nauczania w szkołach powszechnych, wykazują uzdolnienia i zamiłowania pedagogiczne oraz złożą wstępne kolokwium, przy którym okażą, że w ciągu pracy zawodowej pogłębili swą wiedzę i umiejętność nauczania.

Państwowe Wyższe Kursy Nauczycielskie są obecnie zorganizowane w Warszawie, Poznaniu, Krakowie i Lwowie, w tym o grupie humanistycznej w Krakowie i Warszawie, geograficzno - przyrodniczej w Warszawie i Lwowie, matematyczno - przyrodniczej w Warszawie i Poznaniu, rysunku i zajęć praktycznych w Warszawie oraz śpiewu i wychowania fizycznego w Poznaniu — odrębnie dla nauczycieli i nauczycielek.

Nauczyciele przyjęci na W. K. N. otrzymują w roku szkolnym 1938/39 urlopy płatne, urlopy płatne za zwrotem kosztów zastępstwa w szkole z rozłożeniem na raty w ciągu trzech lat (150) oraz urlopy bezpłatne lub płatne za zwrotem kosztów zastępstwa bez rat.

Na każdej grupie z reguły uczestniczy 40 nauczycieli, ogółem więc uczy się w państwowych W. K. Nauczycielskich około 360 nauczycieli. Oprócz kursów państwowych istnieją kursy prywatne — inaczej zorganizowane, których wychowankowie zdają egzaminy, jako eksterniści i zyskują pełne uprawnienia kończących W. K. N. Liczba tych eksternistów szybko wzrasta i dochodzi obecnie do 300 rocznie.

Państwowy Instytut Nauczycielski w Warszawie jest zakładem o kursie dwuletnim, mającym na celu kształcenie czynnych nauczycieli szkół powszechnych w kierunku pogłębienia ich studiów pedagogicznych. O przyjęciu do P. I. N. mogą się ubiegać nauczyciele z ukończonym Wyższym Kursem Nauczycielskim, którzy wykazują szczególne zainteresowanie i uzdolnienia pedagogiczne, zamiłowanie do pracy społecznej na terenie szkoły oraz znajomość jednego języka obcego. Poza tym o przyjęciu na P. I. N. decyduje kolokwium wstępne.

Nauczyciele przyjęci do P. I. N. otrzymują na pierwszy rok studiów urlopy płatne za zwrotem kosztów zastępstwa (na raty lub bez rat) albo urlopy bezpłatne, w drugim zaś roku studiów urlopy płatne.

W każdym roku studiuje w P. I. N. około 40 nauczycieli na każdym kursie.

Państwowy Instytut Pedagogiki Specjalnej w Warszawie jest zakładem jednorocznym i ma za zadanie kształcenie nauczycieli wszystkich tych kategorii dzieci, które nie mogą być wychowywane w szkole razem z dziećmi normalnymi, a więc nauczycieli dla dzieci głuchych, niewidomych, upośledzonych umysłowo, upośledzonych moralnie i kalekich. Słuchaczami P. I. P. S. mogą być wykwalifikowani nauczyciele szkół powszechnych lub średnich z kilkuletnią praktyką, nauczyciele szkół specjalnych lub osoby bez praktyki nauczycielskiej, lecz z wykształceniem wyższym, niż nauczycielskie. O przyjęciu decyduje wstępne kolokwium. Kończący słu-

chacze zdają egzamin na nauczyciela obranej specjalności.

Corocznie studiuje w P. I. P. S. około 40 nauczycieli, otrzymując na ten czas urlopy płatne, płatne za zwrotem kosztów zastępstwa lub bezpłatne.

Z KOMISJI MORSKIEJ PRZY ZWIĄZKU UZDROWISK POLSKICH.

Dnia 29.IV.1938 r. odbyło się w Związku Uzdrowisk Polskich posiedzenie Komisji Morskiej pod przewodnictwem płk. Wielowieyskiego. Obecni byli także przedstawiciele Ministerstwa Opieki Społecznej i Spraw Wewnętrznych, Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu, Komisariatu Rządu w Gdyni, Ligi Propagandy Turystyki jak również wójt gminy Hel oraz prof. Sabatowski i przedstawiciele świata lekarskiego. Sprawozdanie z działalności Komisji Morskiej za czas od 14.XII.1937 do 29.IV.1938 przedstawiła dyr. H. Minkiewiczowa. Nad sprawozdaniem rozwinęła się obszerna dyskusja, w której poruszano m. inn. sprawę należytego zużytkowania funduszy z taksy kuracyjnej oraz zaangażowanie na wszystkich plażach wybrzeża instruktorów gimnastyki i gier sportowych. W dyskusji tej stwierdzono dodatnie wyniki działalności lokalnych komisji kąpieliskowych. Następnie omawiano sprawę repartycji kosztów, związanych z akcją propagandy wybrzeża polskiego, a w szczególności broszury informacyjnej, opracowanej z inicjatywy Związku Uzdrowisk i afisza propagandowego, wykonanego według projektu prof. Gronowskiego. Wiele uwagi poświęciła Komisja Morska problemom lecznictwa na wybrzeżu, zwiększenia ilości lekarzy pracujących w kąpieliskach nadmorskich i zapewnienia im dogodniejszych warunków pracy.

PORADNIA ZWIĄZKU BIBLIOTEKARZY POLSKICH.

Poradnia Biblioteczna Związku Bibliotekarzy Polskich — Warszawa, Marszałkowska 69 w porozumieniu z Wydziałem Oświaty Pozaszkolnej Ministerstwa W. R. i O. P. rozpoczęła wydawanie dwumiesięcznego Biuletynu literackiego i naukowego, który będzie omawiał nowości wydawnicze ostatnich miesięcy ze wszystkich dziedzin piśmiennictwa. Biuletyn jest przeznaczony dla wszystkich interesujących się książką, a w szczególności powinni zeń korzystać bibliotekarze bibliotek oświatowych; może on z powodzeniem pełnić rolę katalogu rozumowanego nowości wydawniczych.

SPROSTOWANIE.

W artykule pt. „Wyniki gospodarki finansowej samorządu w 1936/7 r.“ zamieszczonym w Nr 18 tyg. „Samorząd“, na str. 293 w drugiej szpalcie w ostatnim wierszu tabelki zamiast „1936/7 516,2 558,0 +441,8 212,2 223,9 +11,7“ winno być „1936/7 516,2 558,0 +41,8 212,2 223,9 +11,7“

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(Notowania z dn. 5.V. 1938 r.)
 1 dol. St. Zjedn. — 5.30 zł
 100 frank. szwajc. — 121.65 zł
 1 funt. szterl. — 26.46 zł.
 100 frank. franc. — 14.90 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franko stacja załadowania).
 W dn. 5.V. 1938 r. Warszawa.
 Zyto 20.75 — 21.50 zł.
 Pszenica 27.50 — 28.50 zł.
 Jęczmień 17.00 — 18.00 zł.
 Owies 19.75 — 22.00 zł.

Poradnik samorządowy

WYTYCZNE POSTĘPOWANIA W SPRAWACH BUDOWLANYCH POD WZGLĘDEM PRAWNYM.

Przy załatwianiu spraw budowlanych w trybie odwoławczym oraz przy nadzorowaniu władz budowlanych podległych Urzędowi Wojewódzkiemu urzędnicy referujący natrafiają na niezliczone wadliwości postępowania, które w konsekwencji po długim i mozolnym uzupełniającym postępowaniu wyjaśniającym prowadzą do uchylenia zaskarżonych przez strony decyzji lub do ich zmiany. Strony oczekują na decyzje miesiącami i latami nieraz, ponosząc niepowetowane szkody materialne, a władze uginają się pod ciężarem akt wędrujących od jednej instancji do drugiej i niejednokrotnie do trzeciej tam i z powrotem i toną pod stosami zaległości.

Stan ten stoi niewątpliwie w sprzeczności z wyraźną intencją prawodawcy, który, jak to widać z licznych przepisów szczególnych, zawartych w prawie budowlanym, pragnął dać stronom gwarancję celowego, szybkiego i słusznego załatwienia tak żywotnych dla społeczeństwa spraw, jakimi są sprawy budowlane, jak również zapewnić respektowanie interesu publicznego w tej dziedzinie.

Tryb postępowania w tych sprawach uległby znacznej poprawie, gdyby urzędnicy, załatwiający sprawy budowlane, zaznajomili się dokładnie z przepisami samego prawa budowlanego i prawem o postępowaniu administracyjnym oraz prawem o postępowaniu przymusowym w administracji.

Wytyczne, które zamierzam tu podać, nie zastąpią i zastąpić nie mogą nawet w minimalnej mierze wiadomości, czerpanych wprost ze źródeł, jakimi są przepisy prawne w najszerszym tego słowa znaczeniu. Służyć one mają tylko jako materiał orientacyjny, praktyczny, przy załatwianiu codziennych spraw, gdzie mimo okólników, pism okólnych, instrukcyj, wyjaśnień i pouczeń stale są popełniane niedopuszczalne błędy i uchybienia. Przejdę kolejno tryb postępowania:

I. przy załatwianiu podań z dziedziny prawa budowlanego;

II. przy wydawaniu zarządzeń, opartych na przepisach prawa budowlanego w najszerszym tego słowa znaczeniu;

III. przy egzekwowaniu wykonalnych zarządzeń władz budowlanych,

zatrzymując się dłużej na tych punktach, w których wadliwości są najczęstsze i najgubniejsze. Te działy, lub części działów postępowania, które są względnie poprawnie stosowane będą całkiem pominięte.

Ad I. 1. Podania składane na piśmie, winny być poza pieczętką wpływu opatrzone ręcznie przez urzędnika przyjmującego podania odpowiadającą rzeczywistości datą wpływu, stwierdzoną podpisem tego urzędnika. Do podań, wpływających pocztą, dołączyć należy kopertę. Ustalenie dokładnej daty wpływu podania jest niezmiernie ważne szczególnie ze względu na postanowienia art. 68 — 70, 83, 86, 96 i 98 prawa o postępowaniu administracyjnym, oraz art. art. 31, 39, 60 i 344 prawa budowlanego.

2. O przyjęciu zgłaszanych ustnie podań winien być sporządzony protokół w formie art. 20 prawa o post. admin. przepisanej.

3. W postępowaniu, wszczętym na skutek podania podpisanego przez dwie lub więcej osób bez wskazania osoby, której należy doręczyć odpowiedź, wszelkie pisma doręcza się tylko jednej z podpisanych osób wedle uznania władzy adresując je w ten sposób:

„Do P.P. N.N., XY, FL, MR, do rąk pierwszego“ (art. 31 prawa o postępowaniu administracyjnym).

4. Jeżeli podanie dotyczy kilku spraw, przedmiotem załatwienia uczynić należy najważniejszą z tych spraw, zawiadamiając o tym stronę i ostrzegając, że o ile pragnie załatwienia dalszych spraw, winna wnieść oddzielne podanie dla każdej sprawy (art. 17 pr. o post. adm.).

5. W razie potrzeby uzupełnienia podania dodatkowymi informacjami lub dokumentami albo przerobienia dołączonych projektów, należy wezwać petenta do dokonania tych czynności, powołując się na art. 22 pr. o post. adm. i odpowiednie przepisy pr. bud., np. rozp. Min. Rob. Publ. z 2.VII.1929 r. (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 456) i wyznaczając odpowiedni termin do dokonania żądanych uzupełnień. W wezwaniu zaznaczyć należy, że po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu sprawa zostanie za-

łatwiona na podstawie stanu faktycznego, wynikającego z akt sprawy.

Jeżeli jednak załatwienie sprawy będzie leżało w interesie publicznym, należy konieczne uzupełnienia skutecznie z urzędu i sprawę załatwić.

Ze stroną nie należy korespondować w sposób, praktykowany w stosunkach handlowych, np.: „Jeżeli Pan nie przedstawi uzupełnionego planu w myśl życzeń Zarządu Miejskiego, sprawa będzie musiała być odmownie załatwiona“.

6) O wniesieniu prośby o zezwolenie na budowę, nadbudowę lub dobudowę, należy zawiadamiać zainteresowanych sąsiadów z jednoczesnym wyznaczeniem krótkiego terminu (3 — 7 dni) do przejrzenia akt i projektu w biurze władzy budowlanej i wniesienia ewent. zarzutów. W zawiadomieniu należy zaznaczyć, że wniesione po tym terminie zarzuty nie będą rozpatrywane.

7) Dla osiągnięcia znacznego przyśpieszenia i uproszczenia postępowania może władza budowlana zarządzić rozprawę ustną z zachowaniem postanowień art. art. 46 i 19 pr. o post. adm. Rozumie się, że o terminie rozprawy ustnej zawiadomić należy zainteresowanych sąsiadów w sposób, określony w art. 46 pr. o post. admin.

8) W razie zarządzenia oględzin należy dać możliwość stronom i osobom interesowanym (sąsiadom) uczestniczenia w oględzinach, zawiadamiając (nie wzywając) je o miejscu i terminie oględzin (wyrok N. T. A. z dnia 1.XII.1937 r. L. rej. 4598/35 i 43/36).

9) Zasięgane w toku postępowania wyjaśniającego opinie władz (np. górniczych), komisyj (np. regionalnej), delegacyj (np. rozbudowy miasta), biegłych, rzeczoznawcy budowl. itp. mają wprawdzie być dostępne dla stron, o ile interes publiczny nie stoi na przeszkodzie (np. opinie władz wojskowych), ale opinie takie nie są zaskarżalne, bo nie są decyzjami.

Ewentualne oświadczenia stron na takie opinie winny być przyjmowane i rozpatrywane przy wydawaniu decyzji głównej, znajdując w uzasadnieniu decyzji należyte oświetlenie.

Oddzielnego omówienia wymaga sprawa opinii rzeczoznawców budowlanych. Otóż według brzmienia art. 387 prawa budowlanego decyzje, wydawane przez zarządy miast w sprawach, wymienionych w art. 385 i 386 pr. bud., winny być oparte na opiniach rzeczoznawców budowlanych. Należy zatem uznać, że w danym rodzaju postępowania specjalny przepis określa ściśle postępowanie dla ustalenia okoliczności, mających być podstawą rozstrzygnięcia, a z tego specjalnego przepisu wynika obowiązek władz budowlanych zasięgania opinii w każdej sprawie.

10) W myśl przytoczonego w pkt. 8 wyroku N. T. A. rzeczoznawców budowlanych należy traktować jako biegłych w rozumieniu pr. o post. admin., a więc jako osoby, które, przedstawiając czynnik wiedzy fachowej, wydają na wezwanie i pytania urzęd-

nika, prowadzącego postępowanie, opinie w przedmiotach poddanych ich wypowiedzeniu się. Stąd N. T. A. wyprowadza wniosek, że rzeczoznawcą budowlanym nie może być urzędnik władzy orzekającej, który bierze udział w postępowaniu danej sprawy dotyczącym. Tym bardziej urzędnik, podpisujący decyzje za władzę decydującą, nie może być rzeczoznawcą budowlanym w danej sprawie.

Opinii rzeczoznawcy budowlanego I instancji nie może zastąpić opinia organu fachowego w post. odwoławczym, albowiem sytuacja prawna strony jest korzystniejsza w razie wydania w jej sprawie opinii fachowej przez biegłego, a nie przez urzędnika, występującego w sprawie w tym charakterze.

Opinie rzeczoznawców budowlanych nie mogą być udzielane w formie akceptacji wyniku oględzin, dokonanych przez osoby inne bez sprawdzenia stanu faktycznego na miejscu przez samego rzeczoznawcę budowlanego. Jednym słowem opinię winien wydawać rzeczoznawca budowlany o s o b i ś c i e na podstawie oględzin dokonanych przez niego o s o b i ś c i e.

11) Wszystkie pisma adresowane do stron winny być doręczane za pisemnym potwierdzeniem odbioru, dołączonym do akt. Nie należy zatem doręczać pism stronom za potwierdzeniem odbioru w księdze doręczeń, albowiem może zająć w dalszym postępowaniu potrzeba ustalenia daty doręczenia pisma przez władzę odwoławczą i wówczas należałoby dołączać do akt całe księgi doręczeń, co jest wysoce niepraktyczne.

Przy doręczaniu pism należy stosować postanowienia art. art. 23 — 30 pr. o post. admin.

Potwierdzenie odbioru pisma winno stwierdzać kto, komu, co i kiedy doręczył, a zatem oznaczenie władzy, od której pismo pochodzi, datę, numer i przedmiot pisma, datę doręczenia, którą wypisać ma osobiście odbierający pismo, a nie organ doręczający, oraz własnoręczny podpis odbierającego pismo i nazwisko organu doręczającego.

Jeżeli odbierający pismo nie umie albo nie może pisać, stosować należy art. 16 ust. (2) prawa o post. admin.

12) Decyzje winny odpowiadać wymogom art. art. 75 — 79 prawa o post. admin.

Podstawę prawną decyzji stanowić mogą tylko postanowienia aktów ustawodawczych (art. 49 ustawy konstytucyjnej), tj. ustaw i dekretów Prezydenta Rzeczypospolitej. Poza tym podstawę prawną decyzji stanowić mogą postanowienia rozporządzeń i zarządzeń Rady Ministrów, Ministrów i Wojewodów, wydanych w drodze delegacji, zawartej w aktach ustawodawczych lub też w charakterze przepisów wykonawczych np. rozp. Min. Spraw Wewn. z 14. IX.1935 r. o nadzorze polic. budowl. nad wykonywanymi robotami budowl. (Dz. U. R. P. Nr 70, poz. 438), rozp. Min. Robót Publ. w porozumieniu z Min. Spraw Wewn. z 2.VII.1929 r. o sporządzaniu, zatwierdzaniu projektów robót budowlanych i o trybie postępowania przy wydawaniu pozwoleń na budowę i na użytkowanie budynków (Dz. U. R. P. Nr 58, poz. 456), zarządzenia Min. Spraw Wewn. w spra-

wie przepisów miejscowych, zarządzenia Wojewody, uznające pewne tereny za podpadające pod przepisy art. 52 prawa budowlanego itp. Nie mogą natomiast stanowić podstawy prawnej decyzji okólniki, pisma okólne, instrukcje i wyjaśnienia władz przełożonych czy nadzorczych, przeznaczone dla użytku wewnętrznego, albowiem nie są one normami prawnymi. To też powoływanie takich okólników itp. w decyzjach w charakterze podstawy prawnej jest niedopuszczalne.

W decyzjach, które winny być oparte na opinii rzeczoznawcy budowlanego, należy po przytoczeniu przepisów formalno i materialno - prawnych, na podstawie których decyzja została wydana, umieścić passus: „oraz zgodnie z opinią rzeczoznawcy budowlanego z dnia

W decyzjach, przed których wydaniem ma być zasięgnięta opinia innych władz lub instytucyj, passus ten winien brzmieć: „oraz po wysłuchaniu opinii

Dotyczy to np. pozwoleń na wzniesienie, przebudowę itp. budynków i urządzeń w pobliżu kolei żelaznej, gdzie konieczne jest zasięgnięcie opinii właściwej dyrekcji kolejowej (art. 345 prawa bud.), pozwoleń na budowę budynków, przeznaczonych na pomieszczenie szkół powszechnych, gdzie konieczne jest zasięgnięcie opinii władzy szkolnej (art. 347 pr. bud.), decyzj, zatwierdzających plan parcelacji, gdzie winien się wypowiedzieć przewodniczący właściwej komisji regionalnego planu zabudowania (art. 57 ust. (3) prawa budowlanego) itp.

W pozwoleniach na roboty, dotyczące budynków lub urządzeń, na których wykonanie konieczne jest zezwolenie nie tylko na podstawie przepisów prawa budowlanego, ale i innych przepisów, jak ustawy wodnej, dekretu o zatwierdzaniu pomników ze stanowiska estetycznego, rozp. Prezydenta R. P. o ochronie zabytków, ustawy z dnia 28.I.1932 r. o stosunkach prawnych na obszarach warownych i rejonach umocnionych wraz z późniejszymi zmianami i przepisami wykonawczymi itp., należy wymienić władzę, która udzieliła wymaganego tymi przepisami pozwolenia oraz Nr, datę i przedmiot udzielonego pozwolenia.

Szczególną uwagę zwracać należy na ust. (2) art. 75 prawa o post. admin., który stanowi, że jeżeli decyzja jest w całości lub w części odmowna, powinna zawierać prawne i faktyczne uzasadnienie. Dodanie jakiegokolwiek warunku do udzielonego pozwolenia jest już decyzją w części odmowną i zawierać winna prawne i faktyczne uzasadnienie. W uzasadnieniu decyzji winna władza rozprawić się szczegółowo ze wszystkimi wnioskami i zarzutami zainteresowanych władz i urzędów, oraz stron i osób interesowanych, o ile oparte są na przepisach prawa budowlanego, zaznaczając, że zarzuty i wnioski natury prywatno - prawnej mogą być dochodzone na drodze sądowej (art. 350 prawa bud.).

Decyzje winny być wydawane w terminach, określonych w art. 344 pr. bud. Przepis ten ma charakter wyłącznie porządkowy tzn. że niewydanie decyzji w terminach w tych postanowieniach wyznaczonych nie pociąga jeszcze dla strony prawa wykonania zamierzonych robót bez pozwolenia, lecz

ma jedynie ten skutek, że uprawnia strony do żądania w myśl art. 70 prawa o post. admin. przekazania sprawy wyższej instancji w celu jej załatwienia i może stanowić podstawę do pociągnięcia urzędników winnych niedbalstwa do odpowiedzialności służbowej.

Decyzje winny być oparte na stanie faktycznym i prawnym, istniejącym w chwili jej doręczenia stronom. Decyzja powzięta, ale nie doręczona, może być zmieniana i uchylana bez ograniczeń. Momentem skuteczności decyzji jest chwila jej doręczenia stronom.

Doręczenie decyzji winno odbywać się w sposób, określony w pkt. 11. Decyzję doręczyć należy również zainteresowanym sąsiadom bez względu na to, czy biorą udział w sprawie, czy nie.

13) W sprawach odwołań obowiązują przepisy art. 394 — 398 pr. bud. i art. 82 — 94 pr. o post. admin. Podam tu niektóre wskazówki porządkowe, które niezawodnie przyczynią się do uproszczenia i przyspieszenia trybu postępowania odwoławczego i zwrócą uwagę tylko na te dotyczące odwołań przepisy, które przy stosowaniu budzą najwięcej wątpliwości. I tak:

a) Władza niższa winna w ciągu 7 dni po upływie terminu odwołania przedstawić otrzymane odwołanie wraz z aktami sprawy władzy odwoławczej (art. 89 ust. (2) pr. o post. adm.).

Nieuiszczenie opłaty administr. od odwołania nie daje podstawy do nieprzedstawienia odwołania władzy odwoławczej. Odwołanie winno być załatwione w zwykłym trybie, a opłaty ściągnięte w drodze egzekucji.

b) Akta winny być ułożone chronologicznie, ponumerowane i zszyte.

c) Do akt dołączyć należy sprawozdanie, w którym należy podać, czy odwołanie wniesione zostało w terminie, czy też po terminie oraz oświadczyć się na wszystkie zawarte w odwołaniu zarzuty tak natury technicznej jak i prawnej. Wypowiedzenie się na zarzuty natury technicznej winno być oparte na opinii rzeczoznawcy budowlanego. Jeżeli nie ma w aktach planu budowy (parcelacji), dołączyć należy szkic sytuacyjny, obrazujący dokładnie usytuowanie działki przedmiotowej i wszystkich sąsiadujących z nią działek, oraz budynków znajdujących się na tych działkach.

d) Jeżeli w sprawie występują dwie lub więcej stron należy je powiadomić pisemnie za dowodem doręczenia o wniesieniu odwołania.

e) Władza niższa może wykorzystać postan. art. 90 pr. o post. admin. i sama zmienić decyzję, o ile z niej nie nabyły praw osoby inne, ale taka zmiana decyzji jest dopuszczalna tylko wtedy, jeżeli ma pociągnąć za sobą uwzględnienie w całości lub choćby tylko w części żądanie odwołującego się, a zatem, jeżeli w skutkach swych ma być korzystniejsza dla odwołującego się od decyzji zaskarżonej.

f) Władza odwoławcza obowiązana jest odwołanie niedopuszczalne lub wniesione po terminie od-

rzucić bez merytorycznego rozpatrzenia (art. 86 i 93 pr. o post. admin.). Jest to przepis kategoryczny, który musi być stosowany bezwzględnie. Jeżeli władza odwoławcza ma wątpliwości, czy odwołanie rzeczywiście wniesiono po terminie, winna przed powzięciem decyzji przeprowadzić odpowiednie uzupełniające postępowanie wyjaśniające.

g) Odwołanie wniesione wbrew należytemu pouczeniu zawartemu w decyzji do władzy niewłaściwej lub do władzy odwoławczej bezpośrednio, ma być według judykatury N. T. A. uważane tylko wtedy za wniesione w terminie, jeżeli dotrze w ustawowym 14-dniowym terminie do władzy, która wydała zaskarżoną decyzję. Rozumie się, że władza, do której odwołanie wpłynęło niewłaściwie, obowiązana jest zgodnie z art. 2 (ust. 3) pr. o post. adm. skierować je niezwłocznie do władzy, która wydała zaskarżoną decyzję.

h) Przed przystąpieniem do merytorycznego rozpatrzenia odwołania władza odwoławcza winna, jeżeli odwołanie strony jednej może wpłynąć na rozstrzygnięcie w stosunku do innych, wyznaczyć im stosowny termin do zapoznania się z odwołaniem i wypowiedzenia się co do niego (art. 91 pr. o post. admin.).

i) Następnie winna władza odwoławcza rozważyć, czy nie zachodzi potrzeba uzupełnienia postępowania wyjaśniającego i wydać w tym kierunku konieczne zarządzenia (art. 92 pr. o post. adm.). Strony winny mieć możliwość zapoznania się z wynikami tego postępowania wyjaśniającego i wypowiedzenia się.

j) Władza odwoławcza, rozpatrując odwołanie, winna wydać decyzję merytoryczną w sprawie, utrzymując w mocy zaskarżoną decyzję, uchylając ją w całości lub w części albo zmieniając ją. Niedopuszczalne natomiast jest uchylenie zaskarżonej decyzji i przekazanie sprawy niższej instancji do ponownego wydania decyzji, albowiem według art. 93 pr. o post. admin. i judykatury N. T. A., decyzje odwoławcze o charakterze kasacyjnym nie mają w przepisach naszego kodeksu postępowania administracyjnego podstawy prawnej.

k) Władza odwoławcza nie jest związana zakresem żądań odwołania, a zatem może badać nawet bez wniosku całokształt sprawy celem dotarcia do bezwzględnej prawdy materialnej i wydać decyzję odwoławczą, przyznającą skarżącemu więcej niż w odwołaniu żądał (ultra petitum), albo też uszczuplić lub nawet całkowicie uchylić uprawnienia, przyznane mu w zaskarżonej decyzji (reformatio in peius). Np. ktoś prosi o zezwolenie na budowę dwupiętrowego budynku mieszkalnego. Władza I instancji zezwoliła tylko na budowę budynku parterowego i przepisała w pozwoleniu jeszcze szereg warunków. Proszący odwołuje się tylko od tych warunków, nie wspominając o odmowie zezwolenia na budowę dwu pięter. Władza odwoławcza może zmie-

nić zaskarżoną decyzję, udzielając pozwolenia na wzniesienie dwupiętrowego budynku, może też odmówić w ogóle zezwolenia na wzniesienie budynku nawet parterowego.

Trzeba jednak pamiętać, że instancja odwoławcza jest do rozpoznania sprawy w częściach przez odwołującego się nie zakwestionowanych tylko uprawniona, nie zaś obowiązana.

l) Władza odwoławcza wydaje decyzje według stanu faktycznego i prawnego, istniejącego w chwili wydania decyzji odwoławczej. Jeżeli np. w czasie między wydaniem decyzji przez I i II instancję proszący wybudował budynek bez pozwolenia, władza odwoławcza zastosuje decyzję do tego nowego stanu faktycznego. Również jeżeli przepisy prawa materialnego zostaną w tym czasie zmienione, władza odwoławcza zastosuje nowe przepisy.

m) Władza odwoławcza winna decyzję odwoławczą skonstruować według zasad, obowiązujących dla decyzji I instancji. Jeżeli podstawa prawna materialna jest w zaskarżonej decyzji należycie przytoczona, wystarczy w decyzji odwoławczej powołać się tylko na przepis, uzasadniający właściwość władzy odwoławczej, w przeciwnym razie podane muszą być w decyzji odwoławczej również materialno-prawne podstawy decyzji.

W decyzjach, utrzymujących w całości w mocy rozstrzygnięcie niższej instancji, może wystarczyć wskazanie na uzasadnienie, zawarte w zaskarżonej decyzji (ex motivis), jeżeli to uzasadnienie jest prawidłowe (art. 94 pr. o post. admin.).

n) W decyzji odwoławczej rozprawić się należy z **w s z y s t k i m i z a r z u t a m i i w n i o s k a m i** odwołujących się.

14) Pozostaje jeszcze w tym dziale do omówienia sprawa uchylecia i zmiany decyzji z urzędu. O tej materii traktują art. art. 99—102 pr. o post. admin. Najczęściej zastosowanie znajduje w praktyce art. 99 pr. o post. admin., który stanowi, że decyzje, na mocy których strony lub osoby inne nie nabyły żadnych praw, mogą być uchylane i zmieniane z urzędu w każdym czasie tak przez władzę, która decyzję wydała, jak w trybie nadzoru przez władzę przełożoną.

a) Mogą zatem ulec uchyleciu lub zmianie w trybie art. 99 pr. o post. admin. i decyzje prawomocne. Wykorzystanie tego uprawnienia jest pozostawione swobodnemu uznaniu władzy, która jest jednak przy wykonaniu tego uprawnienia związana obowiązującymi w sprawach budowlanych przepisami. Wydana wzamian uznanej za nielegalną nowa decyzja winna zawierać faktyczne i prawne uzasadnienie.

b) Decyzje, uchylające z urzędu, są decyzjami, wydanymi w I instancji, a więc podlegają zaskarżeniu w normalnym toku instancji. Władza budowlana nie jest **o b o w i ą z a n a** rozpatrywać zażalenia lub wnioski stron o zastosowanie art. 99 pr. o post. adm., a odmowa wkroczenia z urzędu, polegająca na odesłaniu strony do poprzedniej decyzji, nie ma cha-

rakteru orzeczenia zaskarżalnego w normalnym toku instancji. Stąd wynika, że odmowy wykorzystania uprawnień z art. 99 pr. o post. adm. nie należy ubierać w formy decyzji, a tym bardziej zaopatrywać w klauzulę odwoławczą.

Stosunkowo rzadko natomiast stosuje się art. 100 pr. o post. adm., nie wymagający specjalnego omówienia i art. 101 tego prawa, którego wykładnia wywołuje w praktyce szereg wątpliwości. Najwięcej trudności sprawia wykładnia ust. (1) lit. b) i e) tego artykułu. Otóż judykatura N. T. A. ustaliła, że:

aa) w pojęciu decyzji, wydanych bez jakiegokolwiek podstawy prawnej, mieszczą się również decyzje, wydane w b r e w wyraźnym przepisom ustawy, albowiem wówczas decyzja pozbawiona jest całkowicie podstawy prawnej. Niedopuszczalne natomiast jest zastosowanie tego przepisu w tych przypadkach, gdy przedmiotowe decyzje opierają się na przepisach obowiązujących, chociażby błędnie przez władzę interpretowanych. Przepis ten jako wyjątkowo nie dopuszcza wykładni rozszerzającej i trzeba go stosować bardzo ostrożnie. W konkretnym przypadku N. T. A. w wyroku z 19.X.1934 r. I. rej. ustalił zasadę, że władza nie może uchylć z urzędu na podstawie art. 101 ust. (1) lit. b) post. adm. jako pozbawionej jakiegokolwiek podstawy prawnej, decyzji prawomocnej, mocą której strony nabyły prawa — nawet wówczas, gdy władza nadała te prawa w sprzeczności z wyraźnym przepisem ustawy. W danym przypadku chodziło o zatwierdzenie planu budowlanego. Władza spostrzegła po niewczasie, że zatwierdzony plan w jednym ze swych fragmentów stoi w sprzeczności z ustawą, naruszając prawa osób trzecich i pragnąc naprawić ten błąd, nakazała zmianę budowlanej w ten sposób, aby ją dostosować do wymogów ustawy. N. T. A. uznał, że władza nie miała prawa tak postąpić, albowiem chodziło tu o taką lub inną interpretację przepisów, a nie o decyzję „bez jakiegokolwiek podstawy prawnej“;

bb) uchylenie prawomocnej decyzji w oparciu o przepis art. 101 ust. (1) lit. e pr. o post. admin. może być stosowane tylko w tych przypadkach, gdy nieważność decyzji jest wyraźnie przewidziana w danym konkretnym przepisie prawa przez zamieszczenie tzw. „klauzuli nieważności“.

Poza tym do decyzji, wydawanych w trybie art. 101 pr. o post. admin., mają zastosowanie zasady, wymienione wyżej w pkt. a), b) i c) odnośnie art. 99 tegoż prawa z tym jednak, że decyzje na podstawie art. 101 post. admin. może wydawać tylko władza nadzorcza, a nie władza, która wydała decyzję mającą ulec uchyleniu.

15) O egzekwowaniu decyzji ostatecznych wzgl. prawomocnych będzie mowa w dziale III niniejszych wytycznych. Już w tym miejscu jednak zaznaczyć wypada, że decyzje takie mają być wykonywane bez dalszej korespondencji ze stronami, przy czym szczególnie unikać należy form ponownej decyzji, otwierającej niepotrzebnie zamknięty już raz normalny tok instancji. Wystarczy w przypadkach ponownego zwracania się stron zwykle zawiadomie-

nie bez powoływania się na przepisy prawne i bez klauzuli odwoławczej, zawierające tylko wyjaśnienie, że władza nie zamierza zmieniać decyzji, która jako ostateczna (prawomocna) musi być wykonana.

Ad II. Nakazy, wydawane w myśl art. art. 338, 377 i 380 pr. bud., są decyzjami. Mają zatem do nich zastosowanie wszystkie zasady, wyszczególnione w części I niniejszych wytycznych tak co do postępowania wyjaśniającego i wydawania decyzji, jak i co do postępowania odwoławczego i uchylania oraz zmiany decyzji z urzędu.

Ponieważ w związku z prowadzoną intensywnie w ostatnich latach akcją podniesienia estetycznego i zdrowotnego stanu osiedli, wydawanie nakazów przez władze budowlane stanowi bardzo poważną gałąź działalności tych władz, a wadliwości i uchybienia w postępowaniu w tej dziedzinie są bardzo częste, zwrócę uwagę na konieczność zachowania następujących wymogów formalnych przy wydawaniu takich nakazów:

1) Wydanie nakazów winny poprzedzić oględziny, dokonane przez rzeczoznawcę budowlanego.

2) O terminie i miejscu oględzin winien być zawiadomiony właściciel budynku lub osoba w jego imieniu działająca (nie dozorca) — w takim terminie, by miał możliwość uczestniczenia w oględzinach, składania oświadczeń i stawiania wniosków. Jeżeli jest kilku współwłaścicieli budynku, lub spadkobierców, wystarczy skierowanie zawiadomienia pod wspólnym adresem wszystkich znanych władzy współwłaścicieli, do rąk jednego z nich — według uznania władzy.

3) Z dokonania oględzin winien być sporządzony protokół w formie przepisanej art. 20 pr. o post. admin.

4) na podstawie protokołu oględzin winien wydać opinię uprawniony rzeczoznawca budowlany (art. 387 pr. bud.). Ta opinia rzeczoznawcy, dołączana do akt, winna być dostępna stronie, aby mogła się zaznajomić z jej treścią i składać ewent. dalsze oświadczenia i wnioski.

5) Prowadzący daną sprawę urzędnik nie może być w tej sprawie rzeczoznawcą budowlanym.

6) Wydawanie nakazów łącznych, opartych w części na przepisach prawa budowlanego, w części na przepisach miejscowych wodociągowo - kanalizacyjnych, w części zaś na przepisach miejscowych sanitarno - porządkowych lub rozporządzeniu Min. Op. Sp. z 26.IX.1935 r. o utrzymaniu porządku i czystości w miejscach publicznych i w niektórych miejscach prywatnych (Dz. U. R. P. Nr 76, poz. 476) jest niedopuszczalne. Postępowanie bowiem jest w każdym z tych rodzajów spraw inne. I tak:

a) Nakazy, oparte na przepisach prawa budowlanego, wymagają opinii rzeczoznawcy budowlanego architekta.

b) Nakazy, oparte na przepisach miejscowych wodociągowo - kanalizacyjnych, wymagają opinii

rzecznicy hydrotechnika i winny być wydawane na podstawie szczegółowych przepisów miejscowych, wymagających specjalnego postępowania bliżej określonego w tych przepisach (zawiadomienia o otwarciu kanału i wodociągu publicznego, ustalenie minimum wymagań przy urządzeniu wodociągów i kanalizacji w budynkach starych itp.).

c) Wydawanie nakazów na podstawie wymienionego wyżej rozp. M. Op. Sp. z 26.IX.1935 r. wzgl. na podstawie przepisów miejscowych sanitarno-porządkowych, opartych na tym rozporządzeniu, nie wymaga opinii rzeczoznawcy budowlanego i należy w myśl wyjaśnienia Ministerstwa Op. Sp. Nr Zn. 3c/4 — 6 z dnia 26.X.1936 r. w pierwszej instancji do właściwości powiatowej władzy administracji ogólnej, tj. do starostwa; władzą właściwą zaś do rozstrzygnięcia w toku instancji odwołań od tych decyzji jest wojewódzka władza administracji ogólnej.

W razie ustalenia zatem, że zachodzi potrzeba wydania nakazu, opartego na tych przepisach, należy zwracać się z odpowiednim wnioskiem do właściwego starostwa.

Należą tu przykładowo nakazy wzniesienia ustępu, śmietnika, urządzeń do trzepania itp. na tych nieruchomościach na których urządzeń tych nie ma.

Nakazy natomiast zniesienia ustępów i śmietników lub przerobienia ich należą do właściwości władz budowlanych, albowiem ustępy i śmietniki są urządzeniami związanymi z budynkami a nadzór nad budynkami należy do władz budowlanych.

7) Jeżeli nakaz choćby pośrednio będzie miał dotyczyć poza właścicielem budynku również innych osób, to już w trakcie postępowania wyjaśniającego osoby te winny mieć możliwość uczestniczenia w sprawie. Dotyczy to np. właściciela gruntu, na którym znajduje się budynek dzierżawcy placu, mający ulec rozbiórze, lokatorów budynku, który ma ulec rozbiórze lub tego rodzaju przeróbkom, iż przebywanie lokatorów w lokalach swych w czasie robót jest niedopuszczalne, sąsiadów, na których nieruchomości będą musiały być ustawione rusztowania w celu wykonania nakazanych robót itp.

8) Do wykonania nakazu winien być w decyzji wyznaczony s t o s o w n y termin z takim wyliczeniem, aby wykonanie nakazu w tym terminie było przy uwzględnieniu wszystkich trudności możliwe.

9) Rygor natychmiastowej wykonalności nakazu na podstawie art. 87 ust. (4) prawa o post. admin., jako przepis wyjątkowy i ograniczający znacznie strony w ich prawach, winien być stosowany bardzo oględnie i tylko w przypadkach interesem publicznym rzeczywiście uzasadnionych. Jeżeli zatem zachodzi potrzeba nadania decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności, to potrzeba wydania takiego zarządzenia wymaga każdorazowego uzasadnienia (interes publiczny lub ważny interes prywatny stron). W każdym razie rygor natychmiastowej wykonalności nie może być stosowany szablonowo jako reguła.

Decyzje, zaopatrzone w rygor natychmiastowej wykonalności, winny być niez w ł o c z n i e po doręczeniu decyzji wykonane. Zwlekkanie bowiem z wykonaniem takich decyzji wskazuje na lekkomyślne korzystanie z uprawnień, pozostających tylko na papierze bez realnego ich wykonania i świadczy o bezradności władz i bezplanowości w realizowaniu ich zamiarów oraz obniża powagę tych władz i zachęca do lekceważenia ich zarządzeń.

10) Nakazy winny być doręczone nie tylko osobom, których bezpośrednio dotyczą, tj. właścicielom budynków lub osobom w ich imieniu działającym, ale również osobom innym w sprawie zainteresowanym, o których mowa była w pkt. 7) niniejszego działu (w odpisie). Nakazy, dotyczące nieruchomości stanowiącej własność kilku współwłaścicieli, winny zawierać w adresie nazwiska wszystkich znanych władzy współwłaścicieli i doręczone jednemu współwłaścicielowi według uznania władzy. Z adresu i do wodu doręczenia winno być widoczne, komu ze współwłaścicieli nakaz został doręczony.

W każdym razie niedopuszczalne jest wydawanie różnych nakazów współwłaścicielom tej samej nieruchomości z oznaczeniem różnych terminów wykonania tych samych robót.

Jeżeli jedna osoba jest właścicielką kilku nieruchomości, nakazy winny być wydawane w sprawie każdej z tych nieruchomości oddzielnie.

11) Lokatorom, którzy winni opróżnić zajmowane lokale w związku z koniecznością rozebrania lub przerobienia budynku, należy na odpisie decyzji, adresowanej do właściciela, nakazać opróżnienie lokali w takim terminie, by nakazane właścicielowi roboty mogły być w wyznaczonym mu terminie wykonane. Nakaz skierowany do lokatorów winien zawierać faktyczne i prawne uzasadnienie (art. 380 ust. (1) lub (2) prawa bud.) i być zacpatrzony w klauzulę odwoławczą.

12) Nakazy oparte na art. 380 ust. (3) pr. bud. winny być zawsze zaopatrzone w rygor natychmiastowej wykonalności i być natychmiast wykonane, albowiem tu chodzi o czynności, mające na celu usunięcie niebezpieczeństwa, zagrażającego życiu lub zdrowiu ludzkiemu.

13) Nakazy dotyczące sztyldów, reklam, szafek reklamowych itp. (art. 338 pr. bud.) winny być doręczone nie właścicielom budynków, na których sztyldy itd. są umieszczone, lecz właścicielom przedsiębiorstw, dla których reklamy służą.

14) Nakazy ostateczne (prawomocne), nie wykonane w jednym sezonie budowlanym, ulegają wykonaniu w następnym sezonie bez potrzeby wydawania nowych nakazów, któreby tylko opóźniały wykonanie koniecznych robót, otwierając niepotrzebnie powtórnie normalny tok instancyj.

Interwencje stron, zawierające prośbę o odroczenie wykonanych decyzji, należy pozostawiać bez merytorycznego załatwienia, informując zainteresowanych, że nakaz jest wykonalny i ulec musi wykonaniu.

Ad III. Nakaz wykonania robót nie jest jeszcze załatwieniem sprawy. Obowiązkiem władzy budowlanej jest dopilnować wykonania nakazu. Dopiero po wykonaniu nakazanych robót sprawę należy uważać za załatwioną.

W tej materii trzymać się należy następujących podstawowych zasad:

1) Decyzje, ulegające wykonaniu, nazywamy tytułami egzekucyjnymi. Wykonaniu zaś ulegają tylko ostateczne lub prawomocne decyzje władz budowlanych oraz takie decyzje, które w myśl art. 87 ust. (3) i (4) i 88 pr. o post. admin. są wykonalne.

Ogólne obwieszczenie czy ogłoszenie, wzywające do doprowadzenia nieruchomości i budynków oraz urządzeń, związanych z budynkami, do porządku przez wykonanie odpowiednich remontów, jak otynkowanie, pomalowanie, odnowienie itp., chociażby się powoływało na przepisy prawa budowlanego i zarządzenia władz przełożonych i nadzorczych, nie jest tytułem egzekucyjnym, lecz zwyczajnym przypomnieniem właścicielom nieruchomości ciążących na nich obowiązków, wynikających z art. art. 377 i 380 pr. bud. Na podstawie takiego obwieszczenia nie może być zatem wdrożona egzekucja.

2) Władzami egzekucyjnymi w sprawach budowlanych są:

a) zarządy miejskie i gminne dla tytułów egzekucyjnych wydawanych przez te władze,

b) powiatowe władze administracji ogólnej (starostwa) dla tytułów wykonawczych pochodzących od innych władz budowlanych (art. 8 pr. o post. przymus. w admin. w znowelizowanym brzmieniu),

W y d z i a ł y p o w i a t o w e zatem nie są władzami egzekucyjnymi w sprawach budowlanych (ani w żadnych innych zresztą sprawach) i winny się zwracać o wykonanie swoich decyzji do właściwych starostw.

3) Środkami przymusowymi w postępowaniu przymusowym dla wprowadzenia w życie decyzji władz budowlanych są:

a) kara pieniężna celem przymuszenia,

b) wykonanie zastępcze,

c) przymus bezpośredni (art. 4 prawa o post. przymus.).

Rzeczą władzy egzekucyjnej jest ocena, który z tych środków przymusowych w danym przypadku, jako najłatwiej prowadzący do celu, winien być wybrany.

4) Zastosowanie środków przymusowych musi być poprzedzone zagrożeniem, w którym należy wymienić termin, po upływie którego przymus będzie zastosowany, oraz wskazać środek przymusowy wyszczególniony wyżej w pkt. 3).

Zagrożenie może być zawarte bądź w tytule egzekucyjnym, bądź w osobnym piśmie. (art. 16 pr. o post. przym.).

5) Po bezskutecznym upływie terminu, wyznaczonego w zagrożeniu, władza egzekucyjna wydaje zarządzenie egzekucyjne na zasadach, obowiązują-

cych dla wydawania decyzji w myśl przepisów prawa o post. admin., stosując środek przymusowy zapowiedziany w zagrożeniu.

6) W zarządzeniu egzekucyjnym winno być poza klauzulą odwoławczą umieszczone pouczenie, że odwołanie może zawierać tylko zarzuty wymienione w art. 18 prawa o postępow. przymus. w admin. i że odwołanie nie ma mocy wstrzymującej wykonania zarządzenia egzekucyjnego.

7) Władzą odwoławczą dla zarządzeń egzekucyjnych wydawanych:

a) przez zarządy miejskie i gminne są właściwe powiatowe władze administracji ogólnej, przy czym nie ma różnicy, czy chodzi o miasta wydzielone, czy też niewydzielone z powiatowych związków samorządowych;

b) przez powiatowe władze administracji ogólnej jest wojewódzka władza administracji ogólnej.

8) W myśl art. 6 prawa o post. przymus. w admin. zastosowanie przymusu należy utrzymać w granicach niezbędnej potrzeby, stosowanie zaś przymusu ustaje natychmiast z chwilą osiągnięcia zamierzonych skutków, w szczególności, jeśli obowiązkowi dopełniono, albo jeśli dopełnienie go stało się bezprzedmiotowym lub dla zobowiązanego niemożliwe do wykonania. Kary celem przymuszenia nałożone ale nie ściągnięte ulegają zatem umorzeniu, jeżeli tymczasem zobowiązany wykona nakaz.

9) Przy zarządzeniu wykonania zastępczego władza egzekucyjna może w razie potrzeby nakazać zobowiązanemu zaliczenie naprzód sumy kosztów z zastrzeżeniem późniejszego rozliczenia się. Taki nakaz stanowi tytuł egzekucyjny (art. 44 pr. o post. przymus.).

10) Przymus bezpośredni będzie miał zastosowanie jako środek ostateczny prawie wyłącznie przy eksmisji lokatorów z budynków, których stan zagraża bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia lub zdrowia ludzi.

11) Niezależnie od postępowania przymusowego należy kierować do starostw lub też do sądów wnioski o ukaranie za czyny lub zaniechania, kolidujące z postanowieniami prawa budowlanego i przepisami na podstawie tego prawa wydanymi.

Dr J. Schützer.

1. *Pytanie:* Jeden z Zarządów gminnych zapytuje:

1) czy gmina może wymagać, aby świadczenia w naturze na drogi itp. były wykonywane osobiście przez obowiązanych do tych świadczeń, a gdyby ci nie odbyli osobiście świadczeń, wymagać równowartości nie odbytych świadczeń,

2) czy powiatowy związek samorządowy ma prawo pobrać 25% świadczeń w naturze uchylonych przez gminę na cele drogowe, czy też 25% najwyż-

szej dopuszczalnej normy, jaka może być pobrana z tytułu tych świadczeń.

Odpowiedź: Ad 1) Zarówno art. 1, jak również art. 6 ust. 1 ustawy z dn. 26.III.1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 27 poz. 204 mówi o *dostarczeniu*, a nie wykonaniu robocizny.

W związku z tym należy dojść do wniosku, iż ustawa nie nakłada obowiązku osobistego wykonania robocizny przez obowiązanego do świadczeń, lecz pozwala na wyłączenie się najemnikiem, a dopiero gdy obowiązanego do świadczeń nie wykonał robocizny ani osobiście, ani przez najemnika, można go pociągnąć do uiszczenia równowartości w gotówce.

Ad 2) W myśl art. 13 ust. 1 powyższej ustawy ilość świadczeń w naturze na cele, nie objęte zadaniami, należącymi do zakresu działania gminy i gromady, nie może przekraczać w roku budżetowym 25% obciążenia świadczeniami w naturze, nałożonymi na podstawie przepisów tej ustawy, a w szczególności art. 8 ust. 1 pkt. 1.

Art. 8 ust. 1 pkt. 1 zaś ustala, iż najwyższe dopuszczalne granice obciążenia świadczeniami w naturze ma wszystkie cele łącznie określa wojewoda.

Z zestawienia zatem powyższych przepisów wynika, że obciążenie świadczeniami na cele inne (poza gminą i gromadą) może osiągnąć 25%, stawki ustalonej przez wojewodę, niezależnie od normy uchwalonej przez radę gminną.

J. B.

2. *Pytanie:* Jeden z pracowników powiat. zapytuje, czy pracownik Wydziału Powiatowego, któremu jednocześnie powierzono prowadzenie księgowości Powiat. Funduszu Emerytalnego za odpowiednim wynagrodzeniem, obowiązany jest opłacać podatek dochodowy od tego dodatkowego wynagrodzenia?

Odpowiedź: Zgodnie z art. 20 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. Nr 2 poz. 6 z 1936 r.) za dochód z uposażeń, emerytur i z najemnej pracy uważa się wszelkiego rodzaju wynagrodzenia w pieniądzu lub w naturze, jakie podatnik uzyskuje ze swego stosunku służbowego

lub najmu pracy łącznie ze wszystkimi dodatkami. Podlegają więc podatkowi wszelkie wynagrodzenia, wynikające bądź z umowy o najem pracy, bądź istnienia stosunku służbowego, niezależnie od szczególnego tytułu, nazwy, formy i terminów wypłaty (jednorazowe i okresowe, z góry określone co do sumy lub prowizyjne, zasadnicze i dodatkowe).

Ponieważ Powiatowy Fundusz Emerytalny nie posiada własnej osobowości prawnej i jako taki nie może być traktowany jako odrębny od Pow. Zw. Samorz. pracodawca, wynagrodzenie za prowadzenie Funduszu, niezależnie czy obciąża Fundusz, czy Pow. Zw. Samorz., winno być traktowane jako dodatek do uposażenia zasadniczego i od łącznej sumy winien być potrącany państwowy podatek dochodowy z dz. II ustawy.

3. *Pytanie:* Wydział powiatowy w W. zapytuje, czy zarządy gminne mogą pobierać opłaty kancelaryjne na podstawie art. 27 ustawy o finansach komunalnych (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 454 z 1936 r.) od składanych przez zainteresowane strony wniosków w sprawach o szkody polne i leśne (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 224 z 1937 r.).

Odpowiedź: Prawo pobierania opłat administracyjnych na podstawie art. 27 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych posiada charakter przepisu ogólnego, działającego wówczas, gdy dla określonych czynności zarządów gminnych nie zostały wydane specjalne przepisy co do opłat (np. ewidencja i kontrola ruchu ludności). Ponieważ odnośnie czynności, wykonywanych w związku z ustawą o szkodnictwie leśnym i polnym (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 224 z 1937 r.), brak jest właśnie specjalnych przepisów, normujących sprawę poboru opłat administracyjnych, zarządy gminne mogą je pobierać na zasadzie ogólnego uprawnienia, przyznanego im w cytowanym art. 27 ustawy o finansach komunalnych i miejscowego statutu. Obojętną jest przy tym rzeczą, czy czynności wykonywane są w poruczoną, czy we własnym zakresie działania.

Mgr S.

Wydawnictwa nadesłane

„PRZEGLĄD POŻARNICZY“ NR 4.

„Przegląd Pożarniczy“, Warszawa, organ Związku Straży Pożarnych R. P., miesięcznik, poświęcony sprawom techniki pożarniczej, w Nr. 4 (kwietniowym) zawiera następujące artykuły:

Ogniodporność materiałów budowlanych i pomocniczych. — Zabezpieczenia przeciwpożarowe cukrowni w Polsce. (Dokończenie). — Badanie materiałów na odporność termiczną we Francuskim Instytucie Badań Wynalazków. —

Sprężone i skroplone gazy. (Dokończenie). — Jeszcze o asystencji straży pożarnych podczas przedstawień publicznych. — Nowe przepisy o kominarstwie w Niemczech. — Z Orzecznictwa Sądowego. — Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych. — Pismo okólne Ministra Spraw Wewnętrznych o strażach pożarnych miejscowych. — Polskie normy. — Magazyn aparatów tlenowych straży w Düsseldorfie. 15-godzinna akcja w aparatach tlenowych. — Środki alarmowania londyńskiej straży pożarnej. — Kongres Bezpieczeństwa Pracy. — Kronika pożarowa.

Wydawca: Związek Powiatów R. P.

Redaktor odp. Stanisław Firkowski.